

Maisterintutkielma

Kaupunkitutkimus ja -suunnittelu

Asukkaiden kokemukset purkavasta uusrakentamisesta – paikkakiintymys,
osallisuus ja sosiaalinen kestävyys Meri-Rastilassa

Moona Tikka

2022

Ohjaajat: Jenni Rinne / Helsingin yliopisto & Pilvi Nummi / Aalto-yliopisto

KAUPUNKITUTKIMUKSEN JA -SUUNNITTELUN MAISTERIOHJELMA

HUMANISTINEN TIEDEKUNTA

HELSINGIN YLIOPISTO

Koulutusohjelmasta vastaava tiedekunta		Tutkinnon myöntävä tiedekunta	
Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		Humanistinen tiedekunta	
Tekijä			
Moona Tikka			
Tutkielman otsikko			
Asukkaiden kokemukset purkavasta uusrakentamisesta – paikkakiintymys, osallisuus ja sosiaalinen kestävyys Meri-Rastilassa			
Koulutusohjelma			
Kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun maisteriohjelma			
Tutkielman taso	Aika	Sivumäärä	
Maisterintutkielma	18.5.2022	53	
Tiivistelmä			
Maisterintutkielmani on etnografinen tutkimus itäisessä Helsingissä sijaitsevassa Meri-Rastilassa, johon on uudessa asemakaavamuutoksessa suunniteltu purkavaa uusrakentamista. Purkaminen koskee pääasiassa 1990-luvulla rakennettuja asuintaloja, joiden tilalle suunnitellaan tiiviimpää asuinrakentamista. Tutkimusalueeni on kaksi purku-uhan alla olevaa taloyhtiötä, joista toinen on Helsingin kaupungin vuokrataloyhtiö ja toinen yksityisomisteinen taloyhtiö. Tarkastelen tutkimuksessani sitä, millaista on elää tällaisten kaupunki uudistusten keskellä. Tutkin asukkaiden paikkakiintymystä ja sitä, onko tämä paikkakiintymys muuttunut purkusunnitelmien myötä. Lisäksi tutkin, mikä on asukkaiden kokemus osallisuudesta purkamista koskevassa päätöksenteossa sekä toteutuuko prosessi sosiaalisesti kestävällä tavalla. Käytin tutkimusmenetelminä puolistrukturoituja haastatteluita asukkaiden kanssa sekä kuvaalisitaatiota, jossa pyysin asukkaita ottamaan kuvia arjestaan. Lisäksi olen tehnyt omia havaintojani alueelta. Tutkimusaineistonani toimivat tekemäni asukashaastattelut kahdeksan asukkaan kanssa sekä heidän ottamansa valokuvat. Analysoin aineistoni käyttämällä sisältöanalyysin menetelmää ja teemoittelemalla litteroitua aineistoa ja kuvia. Käsittelen aineistoani osallisuuden, sosiaalisen kestävyden ja paikkakiintymyksen käsitteiden kautta. Osallisuudella tarkoitan erityisesti asukkaiden osallisuutta heitä koskevassa kaavoitustyössä ja päätöksenteossa. Sosiaalista kestävyyttä kaupunkisuunnittelussa voidaan tarkastella sekä suunnittelun kohteen, eli rakennetun ympäristön laadun kautta että suunnitteluprosessin kautta, eli sen, kuinka hyvin asukkaat ovat mukana päätöksenteossa. Omassa työssäni keskityn erityisesti suunnitteluprosessiin. Paikkakiintymyksen kautta kuvaan niitä siteitä, joita asukkaat ovat muodostaneet niin fyysiseen kuin sosiaaliseen asuinympäristöönsä. Tutkimukseni paljastaa pitkän kaavoitusprosessin negatiiviset vaikutukset asukkaisiin. Asukkaat elivät epätietoisuudessa siitä, tulisiko purkaminen todella tapahtumaan ja jos, niin koska ja minkälaisia vaikutuksia sillä olisi heidän elämäänsä. Lähes kaikki asukkaista vastustivat purkamista, useimmiten vedoten alueen pienimittakaavaisen ja luonnonläheisen identiteetin menettämiseen. Pitkä prosessi on jo nyt vaikuttanut negatiivisesti joidenkin asukkaiden paikkakiintymykseen ja erityisesti paikan sosiaaliseen ulottuvuuteen. Asukkaat eivät ole olleet osallisina omia kotejaan koskevassa päätöksenteossa ja sosiaalisen kestävyden kannalta asukkaiden osallistamisessa olisi vielä kaupunkisuunnittelussa parannettavaa. Paikkakiintymyksen kannalta tärkeään asemaan nousi tutkimuksessani mikromiljöiden merkitys tiedonvaihdon ja merkitysten luonnin paikkoina. Esitän tutkimuksessani ratkaisuksi sosiaalisesti kestävään kaupunkisuunnitteluun kulttuurisuunnittelun menetelmiä. Kulttuurisuunnittelussa alueen paikalliset yhteisöt ja kulttuurit nähdään resursseina, ja paikallisyhteisöt otetaan mukaan suunnittelutyöhön yhteiskehittäjinä. Kääntämällä katse rakennuksista ihmisiin, myös kaavatyön sosiaaliset vaikutukset on helpompi tunnistaa ja huomioida.			
Avainsanat			
purkava uusrakentaminen, osallisuus, sosiaalinen kestävyys, paikkakiintymys, kulttuurisuunnittelu, kaupunki uudistus, Helsinki			
Säilytyspaikka			
Helda-tietokanta			
Muita tietoja			

Faculty responsible for the programme Faculty of Science		Faculty granting the degree Faculty of Arts	
Author Moona Tikka			
Title of thesis Residents' experience on demolish and rebuild – place attachment, participation and social sustainability in Meri-Rastila			
Study programme Urban Studies and Planning			
Level of the thesis Master's thesis	Date May 18th, 2022	Number of pages 53	
Abstract My master's thesis is an ethnographic study at Meri-Rastila in Eastern Helsinki, where the city of Helsinki is planning to demolish several buildings. The demolition mainly concerns residential buildings built in the 1990s, which are planned to be replaced by more dense urban fabric. My research area is two housing companies under threat of demolition, one of which is a rental housing company owned by the City of Helsinki and the other a privately owned housing company. In my research, I look at what it is like to live under this kind of urban renewal. I study the place attachment of the residents and whether this place attachment has changed with the demolition plans. In addition, I examine residents' experience about participation in decision-making and whether the planning process has been done in a socially sustainable way. As research methods, I used semi-structured interviews with residents as well as a photo elicitation in which I asked the residents to take pictures of their daily lives. In addition, I have made my own observations in the area. My data includes interviews with eight residents and the photographs taken by them. I analyse my material using content analysis and by thematising the written material and images. I analyse the data through the concepts of participation, social sustainability, and place attachment. By participation I mean the involvement of residents in the planning process and decision-making that affects their lives. Social sustainability in urban planning can be viewed both through the object of planning, i.e., the quality of the built environment, and through the planning process, i.e., how well residents are involved in decision-making. In my own work, I focus especially on the planning process. Through place attachment, I describe the bonds that residents have formed with both their physical and social living environment. My research reveals the negative effects of a long planning process on residents. Residents lived in uncertainty as to whether the demolition would actually take place and, if so, when and what impact it would have on their lives. Almost all residents opposed the demolition, mostly arguing against the loss of the area's small-scale identity and closeness to nature. The long process has already had a negative impact on the place attachment of some residents and especially on the social place. Residents have not been involved in decision-making about their own homes, and in terms of social sustainability, the involvement of residents in urban planning still needs to be improved. The importance of microsettings as places for information exchange and meaning creation became important in my research in terms of place attachment. In my research, I present the methods of cultural planning as a solution to socially sustainable urban planning. In cultural planning, the local communities and cultures of the area are seen as resources. The local actors are involved in the planning as co-developers. By turning the gaze from buildings to people, the social impact of urban planning is also easier to identify and consider.			
Keywords demolish and rebuild, participation, social sustainability, place attachment, cultural planning, urban renewal, Helsinki			
Where deposited E-thesis Helda			
Additional information 			

Sisällysluettelo

Johdanto	1
Osallisuus.....	6
Sosiaalinen kestävyys	7
Paikkakiintymys	9
Aineisto, menetelmät ja tutkijan positio	10
Analysimenetelmä	16
Tutkimusetiikka	17
Asukkaiden kokemuksia etsimässä	19
Ensihavaintoni alueelta	19
Asukkaiden kokemus alueesta ja kiintymys purku-uhan alla oleviin paikkoihin.....	20
Asukkaiden toimijuus ja koettu osallisuus	28
Asukkaiden strategiat ja argumentit purkavan uusrakentamisen edessä	34
Kohti sosiaalisesti kestäväää kaupunkisuunnittelua.....	40
Lopuksi.....	44
Lähteet.....	48

Johdanto

”Suomessa eletään 2020-luvulla maan historian merkittävimmän purkuaallon uhan alla. Niin merkittäviä julkisia rakennuksia kuin jopa kokonaisia asuinalueita ja toimistotaloja puretaan vetoamalla rakennuskannan soveltumattomuuteen uusiin käyttötarkoituksiin. Purkaminen ja uuden rakentaminen tuottaa merkittävästi hiilipäästöjä ja kuluttaa raaka-aineita, minkä vuoksi kysymys on merkittävimmästä yksittäisestä tekijästä hiilineutraalin Suomen luomisessa. Lisäksi monet 1900-luvun lopun asuinalueet, maisemat ja arkiset elinympäristöt ovat uhan alla. Niitä saatetaan joskus kaivata kuin 1960-luvun hävitettyjä puukaupunkeja.”

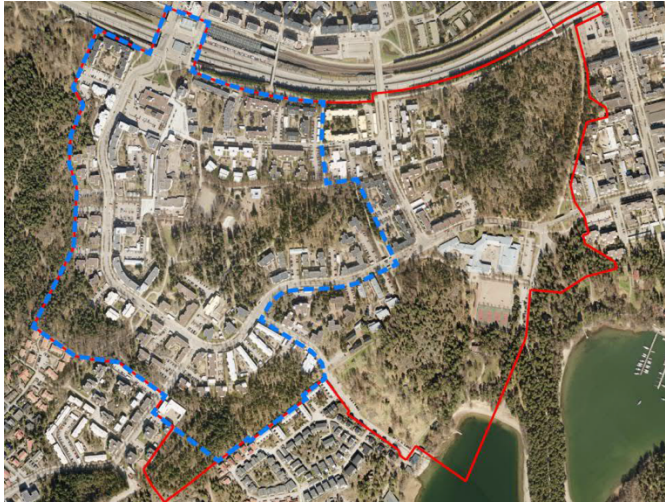
Ote Modernin Arvo -hankkeen kotisivuilta (2021).

Edellinen ote kuvaa hyvin tilannetta Helsingissä 2020-luvulla. Helsingissä on käynnissä monia täydennysrakennushankkeita, joista osaan liittyy myös purkavaa uusrakentamista. Paikoitellen vasta 30 vuoden ikäisiä rakennuksia suunnitellaan purettavaksi. Tämä on tilanne Itä-Helsingissä sijaitsevassa Meri-Rastilassa: 1990-luvun alkupuolella rakennetulta asuinalueelta suunnitellaan purettavaksi jopa 35 800 kerrosneliömetriä, josta yli 25 000 k-m² koskee asuinrakennuksia (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2019, s. 18). Tarkastelen tässä tutkimuksessa sitä, millaista on elää tällaisten kaupunkiuudistusten keskellä. Asukkaiden kokemuksissa minua kiinnostaa erityisesti heidän kiinnittymisensä paikkaan ja se, onko tämä paikkakiintymys muuttunut purkusuunnitelmien myötä. Lisäksi tutkin, mikä on asukkaiden kokemus osallisuudesta purkamista koskevassa päätöksenteossa sekä toteutuuko prosessi sosiaalisesti kestävällä tavalla. Maisterintutkielmani edustaa humanistista kaupunkitutkimusta ja sijoittuu lähiötutkimuksen kontekstiin. Humanistisessa kaupunkitutkimuksessa tavoitteena on tavoittaa kaupunkilaisten ääni ja kokemukset (Ainiala, Kivilaakso, Olsson, Savolainen & Vahtikari, 2021, s. 9). Kokemus kaupungista on yksilöllinen (Ainiala ym., 2021, s. 14–15), mutta läheskään kaikki kokemukset eivät

kaupunkisuunnittelussa pääse esiin. Asukkaiden kokemuksia pyrin tavoittamaan etnografian keinoin havainnoimalla, haastatteleamalla sekä hyödyntämällä haastatteluissa kuvaelisitaatiota. Kuvaelisitaatio on tutkimusmenetelmä, jossa valokuvia käytetään osana haastatteluja tavoittamaan näkemyksiä ilmiöistä (Koskela, 2014, s. 213), omassa tutkimuksessani asukkaiden arjesta. Käytin tutkimuksessani kuvaelisitaatiota siten, että pyysin haastateltavia ottamaan kuvia arjestaan, jonka jälkeen keskustelimme niistä.

Tutkimusalueeni rajautuu kahteen Meri-Rastilassa sijaitsevaan taloyhtiöön, joista toinen on yksityinen taloyhtiö ja toinen Helsingin kaupungin asunnot Oy:n (Heka) omistama taloyhtiö. Meri-Rastilan suunnittelu alkoi 1980-luvun loppupuolella ja suurin osa alueesta on rakennettu vuosina 1989–93 (Liukkonen & Karvinen, 1994, s. 306). Vuoden 2018 lopussa Meri-Rastilassa asui 5389 asukasta (Tikkanen, 2020, s. 188), joista noin 35 % puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea, koko Helsingin keskiarvon ollessa 16,5 % (Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä, 2021). Tutkimusalueekseni valitsemien taloyhtiöiden kaikki asuinrakennukset on suunniteltu purettavaksi uudessa asemakaavamuutoksessa (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2019, s. 18–19). Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt asemakaavamuutoksen kokouksessaan helmikuussa 2021, jonka jälkeen siitä on valitettu hallinto-oikeuteen. Tutkimukseni tekohetkellä kevättalvella 2022 valitus on edelleen käsittelyssä Helsingin hallinto-oikeudessa. Vaikka kaupunginvaltuusto on kaavan jo hyväksynyt, ei se ole lainvoimainen ennen kuin hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä. Vaikka hallinto-oikeus hylkäisi valitukset, on mahdollista, että kaavasta voidaan edelleen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asukkaiden näkökulmasta käsittelyajat ovat pitkiä ja lisäävät epätietoisuutta.

Nyt käynnissä oleva asemakaavamuutos tapahtuu kahdessa osassa: alue on jaettu länsi- ja itäpuolen kaavaan. Omassa työssäni käsittelen ainoastaan länsipuolen asemakaavamuutosta ja siihen liittyviä suunnitelmia. Kuvassa 1 on rajattu länsipuolen kaava-alue sinisellä, koko kaava-alueen ollessa rajattu punaisella. Asemakaavamuutoksessa asukasmäärän lisäys alueelle on noin 2400 (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2019, s. 7).

Kuva 1: Meri-Rastilan kaava-alueen raja. (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus 2019, s. 9)

Meri-Rastilan kaupunkiuudistuksen kaavatyö on alkanut vuonna 2014 ja sen tavoitteena kerrotaan olevan segregaatiokierteen ehkäisy, muun muassa monipuolistamalla alueen asuntokantaa (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus 2019, s. 10). Metrolinjaa on jatkettu Vuosaareen vasta vuonna 1998 Meri-Rastilan alueen jo valmistuttua, joten ymmärrettävästi kiinnostus rakentaa alueelle tiiviimmin on syntynyt vasta metron tulon myötä. Alueelle onkin ehdotettu uutta asuinrakentamista jo yleiskaavassa 2002. Ulkoilualueille suunniteltu rakentaminen sai kuitenkin alueen asukasaktiivit liikkeelle ja vastustamaan suunnitelmia. Pro Meri-Rastila ja sitä edeltänyt rantatyöryhmä ovatkin tehneet alueella aktiivista työtä estääkseen metsien kaatamisen rakentamisen tieltä sekä olleet mukana tekemässä omaa ehdotustaan alueen asemakaavasta vuonna 2012. Vaihtoehtoisessa asemakaavassa MEIDÄN OURCity ry ehdotti täydennysrakentamista muun muassa kattamalla Vuotien metroaseman ympäriltä (MEIDÄN OURCity ry, 2012, s. 17).

Vastaavanlaisia kaupunkiuudistushankkeita on ennen Meri-Rastilaa tehty muun muassa Myllypurossa, jossa uudistuksen myötä alueen hinnat ovat nousseet ja alueen maineen on katsottu parantuneen (Ventovuori, 2021, s. 30). Kirjoitushetkellä Meri-Rastilaa vastaavia purkusuunnitelmia kaupunkiuudistuksen nimissä on suunnitteilla muun muassa Mellunmäessä, jossa niin ikään Hekan vuokrataloja suunnitellaan purettavaksi (Uutta Helsinkiä, 2021). Näyttääkin siltä, että Meri-Rastila on vain yksi Helsingin lukuisista

kaupunkiuudistuskohdeista, joissa pääasiassa vuokrataloja puretaan omistusasumisen tieltä segregaatian ehkäisemisen nimissä.

Lainsäädäntö koskien asunto-osakeyhtiöiden purkavaa uusrakentamista muuttui vuonna 2019. Kun aiemmin purkamiseen vaadittiin kaikkien osakkaiden suostumus, riittää nyt vain 4/5 osakasenemmistö. Oikeusministeriö määrittää purkavalla uusrakentamisella tarkoitettavan sitä, kun ”kasvukeskuksissa sijaitsevat taloyhtiöt purkavat tai luovuttavat isojen peruskorjausten ja -parannusten tarpeessa olevia rakennuksiaan ja tilalle rakennetaan enemmän uusia asuntoja ja muita huoneistoja” (Oikeusministeriö, 2022). Lainsäädännön helpottuessa voidaan olettaa yhä useampien asunto-osakeyhtiöiden ryhtyvän purkavaan uusrakentamiseen. Purkavan uusrakentamisen sosiaalisia tai yksilötason vaikutuksia ei kuitenkaan ole Suomessa juurikaan tutkittu.

Maisterintutkielmani voidaan sijoittaa suomalaisen lähiötutkimuksen kentälle, jossa usein 1950–70-luvuilla rakennettujen lähiöiden elämää pyritään ymmärtämään asukkaiden eletyn elämän kautta. Lähiöihin on usein mediassa tai muualla asuvien asukkaiden mielissä liitetty negatiivisia mielikuvia, jotka eivät kuitenkaan vastaa alueiden elettyä todellisuutta (muun muassa Saarikangas, 2015; Junnilainen, 2019). Saarikangas (2015) on tutkinut muun muassa lähiöiden varhaisten vuosien elämän sukupuolittuneisuutta ja sitä, kuinka naisten – erityisesti äitien – roolia naapurustoyhteisöjen luojina on aiemmissa tutkimuksissa väheksytty tai ei lainkaan tunnistettu. Hän kuvaa talojen väleihin jäävien sisäpihojen ja hiekkalaatikoiden, sekä niiden ympärille kerääntyneiden lasten ja äitien vaikutusta merkityksellisten ympäristöjen ja sosiaalisten verkostojen luojina (Saarikangas, 2015). Usein lähiöistä puhutaan myös alueellisen eriytymisen yhteydessä ja erityisesti sosioekonomisesti ”heikompien” alueiden segregoitumisesta ollaan huolissaan (Junnilainen, 2019, s. 10–11). Junnilainen (2019) kuvaa tutkimuksessaan kahden 1960–70-luvuilla rakennetun suomalaislähiön elämää 2010-luvulla. Hän nostaa esiin juuri sellaista asukkaiden koettua elämää, jota julkisessa keskustelussa ei nähdä (Junnilainen, 2019). Wallin ja Rosendahl (2017) kuvaavat tutkimuksessaan 1970-luvulla rakennetun lähiön kokemia muutoksia (erityisesti väestökannan ikääntyminen) ja pyrkivät tallentamaan sen ominaispiirteitä kulttuurikartoituksen keinoin. Oma tutkimukseni poikkeaa mainitsemistani lähiötutkimuksen esimerkeistä siinä mielessä, että Meri-Rastila on rakennettu vasta kiivaimman ”lähiöbuumin” jälkeen 1990-luvulla. Alue ei siis ole ehtinyt kokea

samankaltaisia yhteiskunnallisia tai demografisia muutoksia, kuin monet varhaisimmista lähiöistä. Yksi Meri-Rastilan alkuvaiheen muutoksista on ollut metron saapuminen alueelle 1990-luvun lopulla, mutta nyt käynnissä oleva kaupunkiuudistus ja sen tuoma asukasmäärän kasvu ovat kuitenkin todennäköisesti alueen historian ensimmäisiä merkittäviä muutoksia.

Purkavaa uusrakentamista voisi tarkastella monelta kantilta, joista asukkaiden kokemukset ovat yksi osa. Tilanteen voisi sijoittaa globaaliin kaupunkien tiivistämiskeskusteluun, sitä voisi tarkastella gentrifikaation kannalta, ekologisesta näkökulmasta tai kaupunkitilan esteettisten arvojen kautta. Kaikki nämä aiheet ovat pyörineet mielessäni työtä tehdessäni, mutta päätin lopulta keskittyä tarkasti vain asukkaiden kokemuksiin. Yksi alkuperäisistä ajatuksistani oli selvittää asukkaiden kokemaa paikan menettämiseen liittyvää ahdistusta, johon sain idean Ariane Nomikosin artikkelista *Place Matters* (2018, alkuperäinen kursiivi). Artikkelissaan Nomikos (2018) käsittelee paikkojen merkitystä ja ilmastonmuutoksen vaikutusta merkityksellisiin paikkoihin estetiikan näkökulmasta. Hän nostaa esiin ilmastonmuutoksen fyysisten vaikutusten lisäksi arjen ympäristöissämme tapahtuvien muutosten psykologiset vaikutukset. (Nomikos, 2018) Nomikos puhuu paikkaan liittyvästä ahdistuksesta (place-based distress, s. 458), ja vaikka hän artikkelissaan käsittelee ilmastonmuutoksen aiheuttamia tuhoja merkityksellisissä paikoissa (Nomikos, 2018), voi samaa ajattelua hyödyntää myös purkamiseen liittyvässä keskustelussa. Miltä oman kodin purkaminen tuntuu, oli siis ensimmäisiä minua kiinnostaneita kysymyksiä. Kuten mainittu, Suomessa purkamisen sosiaalisia vaikutuksia ei juurikaan ole tutkittu, mutta kansainvälisesti tutkimuksia löytyy. Esimerkiksi Wynnin ja Rogersin (2021) etnografinen tutkimus Sydneyssä kuvaa hyvin samankaltaista tilannetta kuin mitä Meri-Rastilassa on käynnissä. Wynne ja Rogers (2021) tarkastelivat tutkimuksessaan asukkaiden kokemusta paikan kokemuksesta ja paikalta siirtämisestä (displacement) vuokratalovaltaisella Waterloon alueella Sydneyssä.

Seuraavaksi esittelen tarkemmin tutkimusaiheeni sekä käyn yksityiskohtaisemmin läpi työni kannalta keskeiset käsitteet: osallisuus, sosiaalinen kestävyys ja paikkakiintymys. Nämä käsitteet päätyivät keskeisiksi työni kannalta sekä aineistosta nousseiden teemojen kautta että etukäteen minua kiinnostaneiden aiheiden kautta. Kun tarkastellaan asukkaiden kokemuksia osana kaupunkisuunnittelun prosessia, on heidän osallisuutensa tässä prosessissa merkittävässä roolissa. Erityisen kiinnostava osallisuuden kokemus on prosessissa, jossa

sanotaan panostetun juuri asukasosallisuuteen. Meri-Rastilan kaupunkiuudistuksessa tavoitteena on tiiviimpi kaupunkirakenne, jota perustellaan muun muassa ympäristönäkökulmalla sekä segregaaation kierteen pysäyttämällä. (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2019, s. 10) Ekologinen ja taloudellinen kestävyys onkin kaupunkisuunnittelussa jo suhteellisen hyvin huomioitu, mutta sosiaalinen kestävyys on jäänyt mielestäni vähemmälle huomiolle. Sosiaalinen kestävyys liittyy muun muassa asukkaiden osallisuuteen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämäänsä (esim. Kuitunen, 2019). Tarkastelen sosiaalista kestävyyttä, sillä se tuo juuri osallisuuden kautta esiin kaupunkisuunnittelun ja purkavan uusrakentamisen prosessien epäkohdat suhteessa tähänhetkisiin asukkaisiin. Paikkakiintymyksen kautta pyrin tuomaan esiin niitä asukkaiden paikkoihin liittämiä siteitä ja tunteita, joita ei kaupunkisuunnittelussa yleensä tunnisteta.

Osallisuus

Osallisuudella tarkoitan tutkimuksessani ennen kaikkea osallisuutta kaupunkisuunnittelussa. Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittää, että kaikilla, joita suunniteltu kaava koskee, tulee olla mahdollisuus “osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.” (MLR 8:62 §) Tähän liittyen kaavasta tulee mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tehdä osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa nämä osallisryhmät ja vuorovaikutus heidän kanssaan määritellään tarkemmin (MLR 8:63 §). Osallistumisen vaikuttavuutta ja inklusiivisuutta on kuitenkin myös kritisoitu niin tutkijoiden kuin kaupunkilaistenkin toimesta. Osallistaminen tapahtuu usein, kun suunnitelmat ovat jo pitkällä eikä asukkailla näin ollen ole aitoa mahdollisuutta vaikuttaa (Staffans, Kahila-Tani ja Kyttä, 2020, s. 319). Myös Häyrynen (2017) mainitsee nykyisen kaavoituksen ja kaupunkisuunnittelun ongelmana ylhäältä alaspäin suuntautuvan ohjauksen sekä yhteisöjen itseohjautuvuuden puutteen. Päätöksenteon tiukka järjestys ei pysty joustavasti reagoimaan kaupunkien muutokseen (Häyrynen, 2017, s. 7–8). Kaavat saavat usein valituksia, joita käsitellään hallinto-oikeudessa, aivan kuten tätäkin Meri-Rastilan asemakaavamuutosta. Käsittelemässäni Meri-Rastilan kaavatyössä on sanottu tehdyn erityisen paljon asukasosallistamista, minkä vuoksi suunnitellut purkamiset tuntuvat erityisen räikeiltä. Kaavatyön asukasosallisuus on alkanut vuonna 2014, jolloin erityisesti nuoria on osallistettu erilaisten pelien ja tapahtumien kautta (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2020, s. 4–5).

Kuvio 1 esittää kaavoitustyön alkuvaiheen vuorovaikutuksen Meri-Rastilassa vuodesta 2014 vuoteen 2017 asti, kuten se on esitetty vuorovaikutusraportissa (2020). Huomionarvoista on, että purkamissuunnitelmat ovat kuitenkin tulleet osaksi kaavamuutosta vasta vuonna 2018, jonka jälkeen osallistamisen tavat vaikuttavat olleen ”perinteisiä” asukaskuulemistilaisuuksia (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2020, s. 4).

Kuvio 1: Lähde: Helsingin kaupunki, asemakaavoitus (2020, s. 4)

Osallisuus on keskeisessä roolissa myös sosiaalisen kestävyyden kannalta. Sosiaalisessa kestävyydessä merkittävää on ihmisten oma kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. (Esim. Kuitunen, 2019, s. 7) Osallisuus nähdään myös tärkeänä tekijänä ihmisten hyvinvoinnin kannalta (Kuitunen, 2019, s. 13).

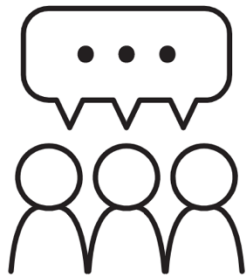
Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalisen kestävyyden määritelmiä on monia ja kansainvälisessä kirjallisuudessa määritelmät ovat usein laajempia, kuin mitä suomalaisen yhteiskunnan ja kaupunkisuunnittelun kontekstissa on mielekästä tarkastella. Kuten Häikiö (2018, s. 27) mainitsee, Suomessa kaupunkikehitys on ollut varsin kestävä, jos sitä verrataan globaalisti: meillä ei ole esimerkiksi slummeja tai globaalin mittakaavan ilmansaasteita. Sosiaalisen kestävyyden ytimessä on ihmisarvo, ihmisten yhdenvertainen kohtelu ja heidän mahdollisuutensa osallistua ja vaikuttaa omaan elämäänsä (esim. Kuitunen, 2019, s. 9). Kaupunkisuunnittelun näkökulmasta keskiössä on myös ihmislähtöinen

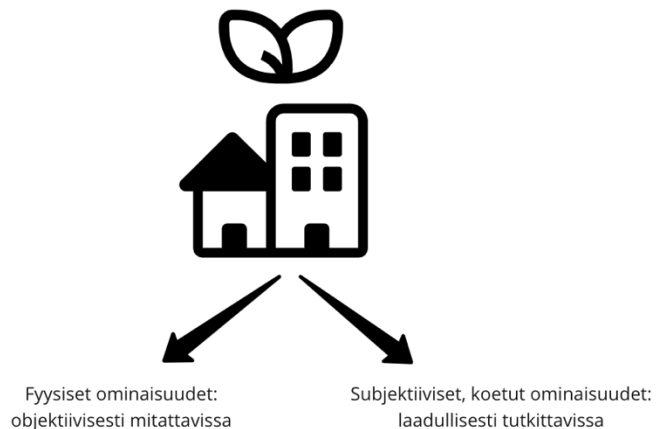
kaupunkikehittäminen (Häikiö, 2018, s. 28). Kuntoutussäätiön raportti (Kuitunen, 2019, s. 7) nosti tarkasteluun kolme eri teoreettista viitekehystä sosiaaliseen kestävyys: osallisuus ja demokratia, sosiaalipolitiikka ja yhdyskuntasuunnittelu. Laajemmin Pohjoismaisen näkökulman sosiaaliseen kestävyys kaupunkiympäristössä tarjoaa Tunström (2019), joka esittelee kolme erityisesti pohjoismaisille yhteiskunnille keskeistä näkökulmaa sosiaaliselle kestävyys: paikallisdemokratia ja osallistava suunnittelu, sosiaalisen sekoittamisen perinne sekä paikallisyhteisöjen ja naapurustojen merkitys (Tunström, 2019, s. 48–54). Tunströmin (2019) mukaan, sosiaalinen kestävyys on pohjoismaissa erityisesti poliittinen teko, joka pohjaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion ihanteeseen. Sosiaalisen kestävyys edistäjinä pohjoismaissa ovat hallitukset eivätkä niinkään ruohonjuuritason toimijat. (Tunström, 2019, s. 48)

Kaupunkien sosiaalisesta kestävyysdestä puhuttaessa tarkoitetaan sekä rakennetun ympäristön kestävyys erityisesti asukkaiden terveyden kannalta että asukkaiden mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon (esim. Kuitunen, 2019, s. 7; Shirazi & Keivani, 2019b, s. 99). Tärkeä huomio onkin, että sosiaalisesti kestävä kaupunkisuunnittelu tarkoittaa huomion kiinnittämistä sekä *prosesseihin* että *sisältöihin* (Kuitunen, 2019, s. 4): siis siihen *miten* suunnitellaan ja *mitä* suunnitellaan (kuvio 3). Sisältöjä, eli rakennettua ympäristöä, voidaan sosiaalisessa kestävyysdestä tarkastella kahdesta suunnasta. Ympäristöllä on sekä fyysisiä ominaisuuksia, jotka voidaan objektiivisesti määrittää ja mitata että subjektiivisesti koettuja ominaisuuksia, joita voidaan laadullisesti tutkia. (Shirazi & Keivani, 2019b, s. 99–101) Sosiaalisesti kestävä rakennetun ympäristön fyysisiä ominaisuuksia ovat esimerkiksi turvallisuus, terveellisyys ja saavutettavuus (Kuitunen, 2019, s. 7; Shirazi & Keivani, 2019b, s. 99), kun taas koettuja ominaisuuksia ovat esimerkiksi koettu turvallisuus ja ympäristön viihtyisyys (Kuitunen, 2019, 7). Suunnitteluprosessia tarkastellessa sosiaalisen kestävyysdestä kannalta, huomio kiinnittyy erityisesti osallisuuden toteutumiseen kaavatyössä. Kuten mainittu, Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittää, että asukkailla on oltava mahdollisuus saada äänensä kuuluviin kaavatyössä (MLR 8:62). Tämä ei kuitenkaan vielä takaa, että osallisuus ja erityisesti koettu osallisuus toteutuisi.

PROSESSI: miten suunnitellaan

SISÄLTÖ: mitä suunnitellaan

Kuvio 2: Sosiaalisen kestävyiden ulottuvuudet

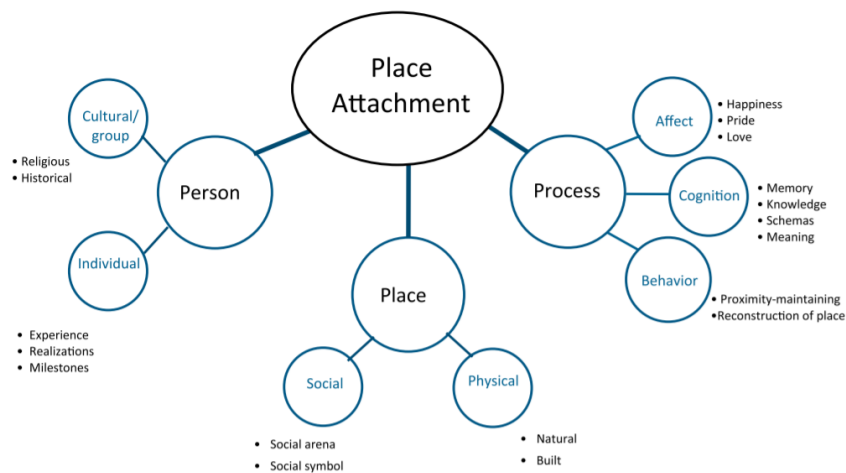
Tässä tutkimuksessa keskityn erityisesti sosiaaliseen kestävyteen prosessien ja koetun osallisuuden kannalta. Käsittelen myös asukkaiden koettua lähiympäristöjen laatua sosiaalisen kestävyden kannalta. Sosiaalinen kestävyys on elintärkeä osa kaupunkisuunnittelua, mutta sen toteutumista ei oman kokemukseni mukaan juuri seurata.

Paikkakiintymys

Käsittelen tutkimuksessani paikkaa ensisijaisesti koettuna. Kuten aiemmassa luvussa mainitsin, koettu paikka on merkityksellinen myös sosiaalisen kestävyden kannalta. Sosiaalisen kestävyden ja koetun paikan yhteenkuuluvuutta on helppo tarkastella paikkakiintymyksen teorioiden kautta. Paikkakiintymyksellä tarkoitetaan niitä ihmisen positiivisia siteitä paikkaan ja sosiaalisiin tilanteisiin, jotka tukevat yksilön identiteettiä ja aiheuttavat muita psykologisia hyötyjä (Brown, Perkins & Brown, 2002, s. 259). Korkean paikkakiintymyksen on sanottu vaikuttavan asukkaiden aktiivisuuteen (mm. Lewicka, 2005, s. 381) sekä edesauttavan sosiaalista yhteenkuuluvuutta (Brown ym., 2002, s. 259), molemmat asioita, joiden voidaan nähdä edesauttavan myös sosiaalista kestävyttä. Paikkakiintymys hyödyttää ihmisten lisäksi myös paikkaa: vahvasti paikkaan kiintyneet asukkaat yleensä ovat

sitoutuneita ja pitävät huolta alueesta sekä tuntevat ylpeyttä asuinalueestaan (Brown ym., 2002, s. 259).

Paikkakiintymystä kuvataan usein Scannelin ja Giffordin (2010, s. 2) kolmiosaisella mallilla (kuvio 3). Mallin mukaan paikkakiintymys on moniulotteinen konsepti, johon liittyvät niin kiinnittyvä yksilö (person), kiinnittymiseen liittyvä psykologinen prosessi ja kuinka kiinnittyminen näyttäytyy (process) sekä kiinnittymisen kohteena oleva paikka (place). Paikkakiinnittymistä voi tapahtua niin yksilön kuin ryhmänkin tasolla: yksilön tasolla kiinnittymistä edesauttavat esimerkiksi henkilökohtaiset muistot, kun taas ryhmän kiinnittymiseen liittyvät symboliset merkitykset, kuten uskonnolliset paikat. (Scannel & Gifford, 2010, s. 2). Paikkaan kiinnittymiseen vaikuttavat muun muassa asunnon omistaminen sekä se, kuinka pitkään ihminen on asunut alueella. (Brown ym., 2002, s. 260) Paikassa, johon kiinnitytään, on merkittävää sekä sen fyysiset ominaisuudet (rakennettu tai luonnon ympäristö), mutta myös sen sosiaaliset verkostot ja suhteet (Scannel & Gifford, 2010, s. 4)

Kuvio 3: Paikkakiintymyksen prosessikaavio (Scannel & Gifford, 2010, s. 2)

Aineisto, menetelmät ja tutkijan positio

Tutkimukseni on etnografinen ja käytän menetelminäni havainnointia, haastatteluita sekä kuvaelisisitaatiota. Aineistoni koostuu sekä itse tekemistäni havainnoista että asukashaastatteluista ja haastatteluiden välissä asukkaiden ottamista valokuvista. Lisäksi olen

perehtynyt alueen uuden asemakaavamuutoksen selostukseen ja kysellyt lisäkysymyksiä kaavoittajilta. Tutkimusalueeni keskittyi kahteen taloyhtiöön Meri-Rastilassa, joista toinen on yksityinen taloyhtiö ja toinen Hekan vuokrataloyhtiö. Molempien taloyhtiöiden asuinrakennuksia on ehdotettu purettavaksi uudessa asemakaavamuutoksessa. Toteutin tutkimukseni aineistonkeruun alkuvuodesta 2022, jolloin koronaviruksen omikronmuunnos oli jälleen aiheuttanut uusia rajoituksia kokoontumisille ja näin ollen vaikeutti sosiaalisia kohtaamisia. Tämän lisäksi alkuvuosi 2022 oli harvinaisen runsasluminen ja erityisesti jalankulku paikoitellen erittäin haastavaa. Nämä kaksi taustatekijää vaikuttivat tutkimukseni tekemiseen sekä myös valitsemini menetelmiin.

Erityisesti etnografisessa tutkimuksessa tutkijan oma rooli on vahvasti mukana ja sekä hänen henkilökohtainen historiansa että sosioekonominen asemansa ja tieteenalansa vaikuttavat tutkimuskysymyksen asetteluun ja tutkimuskohteen valintaan. Aineistoa kerätään ja se muodostuu sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta, jossa tutkija on yhtenä osapuolena. (Davies, 2002, s. 5) Toisaalta taas etnografisessa tutkimuksessa tutkijan on myös heittäydyttävä tutkimukseen tuntevana ja kokevana yksilönä (Marttila, 2014, s. 364). Oman roolini kanssa tasapainoilu tuntuikin välillä haastavalta. Tutkimuksessani tein havainnointia ja haastatteluita ihmisten parissa, jotka olivat ainakin osittain sosioekonomisesti itseäni heikommassa asemassa. Tein tutkimustani alueella, jossa en itse asunut ja joka oli minulle vain pintapuolisesti tuttu entuudestaan, mutta johon julkisessa keskustelussa on silloin tällöin liitetty negatiivinen maine. Näiden lähtökohtien vuoksi halusin olla äärimmäisen tarkka sen suhteen, etten tekisi mitään ennakko-oletuksia aikaisempien kokemusteni kautta, vaan olisin mahdollisimman vapaa ennakkoluuloista kohtaamisissani. Kuitenkin (keskiluokkainen) taustani väistämättä on vaikuttanut kohtaamisissani. Esimerkiksi sukupuoleni, ikäni, koulutustaustani ja arvoni ovat vaikuttaneet siihen, kuinka minuun suhtaudutaan ja kuinka itse tilanteita tulkitseen. Eräässä haastattelutilanteessa esimerkiksi kysyin, kulkeeko asukas ostarilla sijaitsevalle lähikaupalle kävellen vai bussilla, vaihtoehdot, jotka ovat oman elämäni viitekehyksessä ”hyväksyttyjä”. Asukas – ja muut asukkaat hänen jälkeensä – kuitenkin vastasi kulkevansa pelkästään omalla autolla. Oman elämäkokemukseni ulkopuolelle astuminen oli siis paikoin haastavaa. Jouduin tarkastelemaan omaa rooliani myös liittyen toisessa taloyhtiössä ilmenneeseen konfliktiin, jossa purkamissuunnitelmat olivat aiheuttaneet kitkaa taloyhtiön hallituksen ja asukkaiden välille. Koin, että erityisesti eräs asukkaista toivoi minua

ratkaisemaan ongelman ja ”paljastamaan vääryydet”, joita hallitus on hänen mielestään tehnyt. Tutkijana se ei ole tehtäväni, mutta pyrin kuitenkin jakamaan asukkaalle tietoa prosessista ja tällä tavoin auttamaan häntä asiassa puuttumatta itse konfliktiin.

Myös tutkimuskysymysten asettelussa oma taustani vaikuttaa. Olen aiemmin suorittanut palvelumuotoilun opintoja ja sen kautta tottunut suunnittelutapaan, jossa käyttäjä (tässä tilanteessa asukas) asetetaan keskiöön. Ihmislähtöisyys on ollut oman työskentelyni ytimessä jo vuosien ajan ja se on myös näkökulma, jolla olen kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun opintojani suorittanut. Asukkaiden näkökulma purkamiseen oli siis itselleni luonnollinen valinta tutkimuskysymystä määrittäessäni. Palvelumuotoilu-tausta asettaa minulle myös tietynlaiset kriittiset linssit, kun tarkastelen kaupunkisuunnittelun osallistavia menetelmiä. Minun on vaikea nähdä kaupunkisuunnittelun osallistavia menetelmiä onnistuneina, kun tiedän että palvelumuotoilun alalla aidosti vuorovaikutteisia menetelmiä löytyisi yllin kyllin.

Feministisen tiedonkeruun mukaan mikään aineisto ei voi olla neutraalia tai objektiivista: se on aina epätasa-arvoisen sosiaalisen asetelman tulos (D’Ignazio & Klein, 2020, s. 149). Feministisessä tutkimuksessa näitä epätasa-arvoisia voima-asetelmia kuitenkin pyritään tuomaan esiin ja haastamaan, tavoitteena oikeudenmukaisempi maailma (D’Ignazio & Klein, 2020, s. 49). Itselleni vahva oikeudenmukaisuuden vaatimus tulee osittain juuri feminismistä – osittain se on ollut minussa niin kauan kuin muistan. Oikeudenmukaisuuden vaatimus on ollut eteenpäin vievä voima työssäni, mutta myös aiheuttanut turhautumista ja paikoin saanut minut tuntemaan asukkaiden huolen turhankin vahvasti.

Etnografisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii tavoittamaan ihmiset heidän arkisessa toiminnassaan. Tutkimuksen keskeisiä, etnografiaa määrittäviä ulottuvuuksia voidaan nähdä olevan kolme: kenttätyö, vuorovaikutteisuus ja ympäristöönsä vaikuttava toiminta. Kenttätyöllä tarkoitetaan sitä, että tutkimus ja aineiston keruu tapahtuu aina kentällä: joko fyysisessä ympäristössä tai digitaalisilla alustoilla. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2014, s. 10) Vuorovaikutteisudella viitataan erityisesti tiedon keruun ja muodostamisen tapoihin, joiden varsinkin aistietnografiassa nähdään tapahtuvan prosessinomaisesti tutkijan oman kokemisen ja eläytymisen kautta (Pink, 2015, s. 76). Etnografian vaikuttavuudella taas tarkoitetaan sitä, että tutkimus vaikuttaa ympäristöönsä ja tuottaa uutta todellisuutta

(Hämeenaho & Koskinen-Koivisto, 2014, s. 10). Omassa tutkimuksessani kenttätöön osuus oli suhteellisen lyhyt. Tein kenttätöitä kahdeksan viikon ajan, jona aikana vierailin alueella viikoittain vähintään kerran, pois lukien yksi viikko kenttätöön loppupäässä. Kenttätöissäni suurimmassa roolissa olivat haastattelut ja kuvaelisisitaatio, ja toissijaisena omat kokemukseni ja havaintoni alueesta. Kuten myöhemmin kuvaan, pidempiaikainen kenttätö ja asukkaiden kohtaaminen olisi mahdollistanut syvemmän vuorovaikutuksen ja tiedon muodostamisen heidän kanssaan. Koska kenttätöön aika oli lyhyt, pyrin syventämään ymmärrystäni asukkaiden arjesta käyttämällä kuvaelisisitaatiota.

Kuvaelisisitaatio on tutkimusmenetelmä tai valokuvaamiseen pohjautuva tiedonkeruun prosessi, jolla pyritään tavoittamaan tietoa, jota ei välttämättä keskusteluun perustuvassa haastattelutilanteessa tavoiteta. Tutkija saattaa olla mukana valokuvaustilanteessa, jolloin menetelmään voi sisältyä kuvauskohteiden valintaan liittyvää keskustelua tai sitten otetuista kuvista voidaan reflektoiden keskustella jälkikäteen. (Koskela, 2014, s. 213) Kuvaelisisitaatiota on usein käytetty esimerkiksi marginaalissa olevien ihmisryhmien näkökulmien keruuseen (esim. Koskela, 2014; Packard, 2008) Omassa tutkimuksessani käytin kuvaelisisitaatiota siten, että ensimmäisen haastattelun jälkeen pyysin haastateltaviani ottamaan kuvia arjestaan noin viikon ajan, jonka jälkeen tapasimme uudestaan ja keskustelimme kuvista. En siis itse ollut mukana kuvaustilanteessa enkä edes kovin tarkasti määrittänyt, montako kuvaa tai mistä kohteista kuvia toivoin. Kuvien kautta toivoin saavani tarkemman kuvan asukkaiden arjesta ja merkityksellisistä paikoista. Jos vuodenaika olisi ollut toinen – tai talvi vähäluminen – olisin todennäköisesti vaihtanut kuvaelisisitaation kävelyhaastatteluun tai lähtenyt asukkaiden kanssa mukaan kuvaamaan. Koska en halunnut liikaa vaivata asukkaita kuvauspyynnölläni, jätin tehtävänannon suhteellisen avoimeksi. Älypuhelinin myötä valokuvaamisesta on tullut arkipäiväisempää ja ajattelin, että kuvaamisen kynnys olisi asukkaillekin matala. Olin varautunut haastatteluissa myös kertakäyttökameralla, jos haastateltavalla ei olisikaan ollut kuvaamisen mahdollistavaa älylaitetta, mutta kaikilla haastateltavillani tällainen oli. Kuitenkaan kuvaaminen ei ollut heille yhtä arkipäiväistä kuin mitä olin ajatellut ja osa haastateltavista koki kuvaustehtävän hankalaksi. Kaikki kuitenkin ottivat arjestaan kuvia ja jakoivat ne minulle.

Havainnointia tein sekä itsenäisesti alueella että haastattelujen yhteydessä ja ollessani muuten asukkaiden kanssa tekemisissä alueella. Havaintoni ja omat kokemukseni ovat alueelta laajemmin, kun taas haastattelut ja niiden yhteydessä tehty havainnointi on tapahtunut tutkimusalueeksi valitsemieni taloyhtiöiden sisä- ja ulkotiloissa. Havainnointia tein niin rakennetusta ympäristöstä, sosiaalisista tilanteista kuin omista tuntemuksistani. Kirjasin havaintoni aina vierailun päätteeksi ylös kenttäpäiväkirjaan ja silloin tällöin myös nauhoitin puhelimeni nauhurilla huomioita.

Toteutin aineistonkeruun pääasiassa tammi–maaliskuun 2022 aikana, jolloin vierailin alueella kolmesta kertaa ja haastattelin tuona aikana seitsemää asukasta. Aiemmin, joulukuussa 2021, olin haastatellut tuttavaani, joka asuu toisessa purkusuunnitelmien kohteena olevista taloyhtiöistä. Tämän haastattelun perusteella sain ensimmäisen käsityksen siitä, mitkä asiat purkavassa uusrakentamisessa nousevat yksityisessä taloyhtiössä erityisesti esiin. Myös yhteisöllisyyden puute nousi tästä haastattelusta esiin teemana, jota en aiemmin ollut pohtinut ja joka vaikutti seuraavien haastatteluiden suunnitteluun. Loput haastateltavat löysin niin sanotulla lumipallomenetelmällä. Kirjoitin Vuosaaren Facebook-ryhmiin viestin, jossa kerroin etsiväni haastateltavia tietyistä taloyhtiöistä. Tätä kautta tavoitin Marikan¹, joka osoittautui olevan aktiivinen taloyhtiönsä toiminnassa. Marikan kautta pääsin mukaan taloyhtiön asukkaiden kokoukseen, josta tavoitin lisää asukkaita, Lindan, Marian ja Petterin, haastateltavaksi. Toisessa taloyhtiössä pyysin tuttavaani kyselemään taloyhtiöstään haastateltavia, ja hän oli kirjoittanut viestin taloyhtiön sisäiseen Facebook-ryhmään. Sitä kautta tavoitin Millan, joka taas oli puhunut asiasta eteenpäin naapureilleen, ja jonka kautta tavoitin vielä kaksi taloyhtiön hallituksen jäsentä, Esan ja Martin. Sekä Esa että Martti olivat itse minuun yhteydessä ja osoittivat kiinnostuksensa haastatteluun, muihin asukkaisiin minä olin yhteydessä. Kaikki haastatteleman asukkaat olivat tällä hetkellä tai olivat aikaisemmin olleet aktiivisia taloyhtiönsä toiminnassa: haastatteluaineistoni ei siis tavoita niitä, jotka eivät ole aktiivisia tai jotka eivät syystä tai toisesta olisi halunneet tulla haastatelluiksi. Ainoastaan yksi asukas ei vastannut haastattelupyyntööni. Hänetkin olisi voitu laskea asukasaktiiviksi, joten en kokenut tämän asukkaan kieltäytymistä suureksi ongelmaksi. Huomionarvoista kuitenkin on, että vain kaksi haastattelemistani asukkaista oli ollut aktiivisia kaavatyöhön

¹ Kaikki käyttämäni nimet ovat pseudonyymejä haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi.

liittyen ja osallistuneet asukaskuulemisiin. Vaikka asukkaat ovatkin olleet aktiivisia taloyhtiönsä toiminnassa, eivät heidän äänensä siis välttämättä kuulu asukastilaisuuksissa ja päätöksenteossa.

Haastatteluni olivat puolistrukturoituja ja ne tapahtuivat sekä taloyhtiön kerhotilassa että asukkaiden kotona. Haastatteluiden kesto oli 20 minuutista reiluun tuntiin ja haastateltavat iältään noin 30–66-vuotiaita. Kaikki haastattelut on nauhoitettu asukkaiden luvalla, jonka jälkeen olen litteroinut aineiston analyysiä varten. Haastatteluissa keskustelimme asukkaiden elämästä ja arjesta Meri-Rastilassa sekä heidän ajatuksistaan purkusuunnitelmiin liittyen. Tavoitteenani oli selvittää asukkaiden paikkakiintymystä sekä kokemuksia siitä, miltä purkamissuunnitelmat heistä tuntuvat.

Tietyt kysymykset, kuten sen kauanko asukas oli asunut alueella ja kuinka sinne päätynyt, ja olivatko he osallistuneet kaupungin asukastilaisuuksiin kaavaan liittyen, kysyin kaikilta haastateltavilta. Keskustelu asukkaiden elämästä alueella, heidän kiintymyksestään sekä ajatuksistaan purkamiseen liittyen eteni hyvin vapaasti, muutamien apukysymysten kautta (esimerkiksi ”mikä on alueella parasta”, ”miten alue eroaa muista alueista, joilla olet asunut”, ”onko alue muuttunut sinä aikana, kun olet asunut täällä”). Viiden asukkaan kanssa toteutin haastattelun kaksiosaisena. Ensimmäisen haastattelun jälkeen pyysin asukkaita ottamaan viikon ajan kuvia arjestaan ja heille merkityksellisistä paikoista, jonka jälkeen tapasimme uudestaan ja keskustelimme kuvista. Näissä kuvissa purkaminen ei niinkään ollut läsnä, vaan kuvat tavoittivat tarkemmin asukkaiden arjen ja merkitykselliset paikat. Kuvaelisisitaatio selvästi rentoutti asukkaita ja sen avulla oli mahdollista päästä syvemmin kiinni heidän elämästään. Keskustelussa, joissa käsiteltiin asukkaiden ottamia kuvia, opin usein uutta asukkaiden perheistä: vaikka vain pari asukasta oli suoraan kuvannut perheenjäseniään, nousivat he keskusteluissa esiin eri tavalla kuin aiemmin. Haastateltavista tuttavani sekä kaksi muuta asukasta olivat enemmän tiedonantajan roolissa. Heillä oli oman taloyhtiönsä purkusuunnitelmista hyvin tietoa, joten keskustelimme enemmän siitä, kuinka prosessi on mennyt, kuin siitä, minkälaisia tunteita se herättää. Näidenkin asukkaiden kanssa keskustelimme Meri-Rastilasta ja asukkaiden kiintymyksestä alueeseen, mutta en toteuttanut heidän kanssaan kuvaelisisitaatiota. Olin jo toteuttanut haastattelut ja kuvaelisisitaatiot muiden asukkaiden kanssa, kun nämä kaksi asukasta vielä ottivat itse minuun yhteyttä.

Tieto siitä, että teen tutkimustani liittyen purkamiseen oli läsnä ja asukkaiden tiedossa jo ennen kuin tapasimme heidän kanssaan. Tämä on väistämättäkin vaikuttanut haastatteluihin. Vaikka aloitin haastattelut kyselemällä laajemmin asukkaiden elämästä ja Meri-Rastilasta, monesti puhe siirtyi purkamiseen jo ennen kuin olin varsinaisesti kysynyt siitä. Pidempiaikaisessa etnografisessa työssä (esim. Junnilainen, 2019) suhde asukkaiden kanssa olisi muodostunut erilaiseksi ja varmasti syventynyt. Nytkin asukkaat kyllä kertoivat elämästään, mutta kohtaamisemme olivat selvästi haastattelutilanteita eikä yhteisiä keskusteluita ja tiedonvaihtoa (Pink, 2015, s. 80). Moni asukkaista toki kyseli minulta kaavan kulusta ja aikatauluista, ja vastasin heille oman tietämykseni mukaan. Tämä kertoi paljon asukkaiden kohtaamasta epätietoisuudesta, josta kerron tarkemmin seuraavissa luvuissa. Koska virallinen tieto ei ollut saavuttanut asukkaita, joutuivat he keräämään tietonsa pienistä palasista: naapureilta, kaupunginosalehdistä tai minulta. Jos olisin ollut heidän elämässään läsnä jo aiemminkin, olisivat keskustelut olleet varmasti avoimempia ja tunnelmaltaan rennompia. Tällöin olisin myös tavoittanut heidän elämänsä syvemmin, kuin vain nyt kyseessä olevan purku-uhan kautta.

Analyysimenetelmä

Aineistoni analysointimenetelmänä käytin sisältöanalyysia ja teemoittelua. Sisältöanalyysissä tarkoituksena on kategorisoida yleensä suurta tekstiaineistoa teemoihin tai kategorioihin. Tällä tavoin aineiston kokoa saadaan vähennettyä ja tehtyä ymmärrettävämmäksi. Sisältöanalyysia käytetään usein haastatteluiden litterointiaineiston läpikäyntiin tai valokuvien analysointiin. Sisältöanalyysi on kontekstisidonnaista ja siihen vaikuttaa aina tutkijan oma tulkinta. Aineistoa läpikäydessä sitä aletaan usein hahmotella tiettyihin teemoihin tai koodien kautta. Nämä voivat olla etukäteen valittuja tai nousta itse aineistosta. Valokuvien analysoinnissa sisältöanalyysia voi tehdä joko kuvissa selvästi esiintyvien objektien avulla tai esimerkiksi kuvan taustalla vaikuttavien suhteiden kautta. (Given, 2012, s. 121–122)

Omassa työssäni käytin sisältöanalyysia sekä haastatteluaineistojen litterointien analysoimiseen että asukkaiden ottamien kuvien analysoimiseen. Haastatteluaineistojen analysoinnissa aloitin mahdollisten teemojen miettimisen jo litterointia tehdessäni. Joitain teemoja oli tullut mieleeni jo varsinaisten haastatteluiden yhteydessä ja niiden jälkeen, ja

jotkut olivat tutkimuskysymysteni kautta alunperinkin relevantteja. Aloitin analysoinnin koodaamalla asukkaiden mielipiteitä purkamisesta, heidän kuvailujaan asuinpaikastaan, heidän erilaisia strategioitaan tilanteessa, heidän toimijuuttaan sekä sitä, kuinka alueelle on päädytty asumaan. Seuraavalla analysointikierröksellä nämä teemat tarkentuivat toimijuuteen, paikan tuntuun ja argumentteihin purkamisesta. Lopulliseen analyysiin teemat vielä tarkentuivat, ja analysoin aineistoa paikkakiintymyksen, sosiaalisen kestävyys ja osallisuuden kautta.

Asukkaiden ottamat valokuvat tuntuivat aluksi merkityksettömiltä sisältöanalyysin kannalta. Ne toimivat apuvälineinä haastatteluissa ja asukkaat kertoivat niiden kautta elämästään asioita, joita eivät muuten olisi kertoneet, mutta itse kuvien analysointia en aluksi suunnitellut. Kuitenkin tutustuttuani Kusenbachin (2008) kaupunkiyhteisöjen hierarkiaan, päädyin analysoimaan kuvia – tai oikeammin niiden taustalla olevia paikkoja – ja osittain myös tekstiaineistoa tämän hierarkian kautta. Kusenbachin (2008) määritelmän mukaan, yhteisöllisyyttä asukkaiden välillä esiintyy neljällä eri tasolla: mikromiljöössä (suomennos Junnilainen, 2019, s. 161), korttelitasolla, kävelyetäisyyden päässä olevassa naapurustossa sekä erillisalueiden tasolla (Kusenbach, 2008, s. 232). Olin pyytänyt asukkaita lähettämään ottamansa kuvat minulle, joten kuvien sijoittelu hierarkian eri tasoille virtuaalisella Miro-alustalla onnistui helposti. Kuvien järjestelyssä kiinnitin siis enemmän huomiota siihen, missä ja minkälaisessa tilanteessa kuvat oli otettu enkä varsinaisesti kuvien sisältöön. Kusenbachin (2008) hierarkian mukaisia erillisalueita en Meri-Rastilan tai Vuosaaren alueelta pystynyt asukkaiden kuvien perusteella tunnistamaan, mutta kaikki muut hierarkian tasot olivat löydettävissä kuvista.

Tutkimusetiikka

Tutkimusaineistoni on anonymisoitu siten, ettei ketään asukkaista pystytä tunnistamaan. Tässä tutkimuksessa käyttämäni nimet ovat pseudonyymejä. Vaikka asukkaat onkin anonymisoitu eivätkä ulkopuoliset pysty heitä tunnistamaan, saattavat he kuitenkin itse tunnistaa itsensä tekstistä ja analyysini voi vaikuttaa heidän kokemukseensa tilanteesta (Murphy & Dingwall, 2001, 341–342). Tiedostan myös mahdollisuuden, että joku asukkaista

loukkaantuu tekemistäni analyyseistä. Tarkoitukseni on kuitenkin ollut kuulla jokaisen asukkaan kokemukset samanarvoisena ja kertoa kokemuksista sellaisina, kuin ne minulle näyttäytyivät.

Ainoat suorat tunnistetiedot, joita asukkaista keräsin ovat heidän nimensä ja osoitteensa. Nämä ja muun aineistoni tulen tuhoamaan tutkimukseni päätteeksi. Vaikka osoitetiedot ovat minulla tiedossa, en anonymiteetin turvaamiseksi kuitenkaan mainitse työssäni mistä taloyhtiöistä on kyse: analyysini kannalta merkityksellistä on ainoastaan se, kummassa taloyhtiössä asukkaat asuivat. Harkitsin myös Meri-Rastilan anonymisointia, mutta toivon työlläni olevan vaikutusta kaavoituksen ja asukasosallisuuden toteuttamiseen Helsingissä jatkossa, jolloin tuntui mielekkäämmältä sitoa työ tarkemmin todellisuuteen: siihen, mitä Meri-Rastilassa todella tapahtuu. Haastatteluaineistoni on nauhoitettu puhelimeni nauhurilla, jonka jälkeen siirretty tietokoneelleni salasanan taakse. Litteroitu aineisto on niin ikään salasanalla suojattuna tietokoneellani. Kaikille haastateltaville olen toimittanut tietosuojailmoituksen ja käynyt sen pääpiirteissään heidän kanssaan läpi. Tietosuojailmoituksessa olen ilmoittanut tuhoavani aineistoni puoli vuotta työni palauttamisen jälkeen. Haastatteluaineiston lisäksi olen pitänyt kenttäpäiväkirjaa, jonka merkintöjä ei pystytä yhdistämään kehenkään asukkaaseen tarkalleen. Käytän työssäni lainauksia asukkaiden haastatteluista. Olen poistanut lainauksista täytesanoja ymmärrettävyyden vuoksi, mutta pyrkinyt säilyttämään niissä puhekielisyyden. Lainaukset on erotettu kursiivilla tai lainausmerkeillä.

Asukkaiden kokemuksia etsimässä

Ensihavaintoni alueelta

Teen ensimmäiset havainnointini alueelta tammikuuisena maanantaiaamupäivänä. Alkuvuosi on ollut runsasluminen. Koronaviruksen omikron-virusmuunnos leviää vauhdilla Suomessa ja rajoitustoimet ovat jälleen tiukentuneet. Lähtökohdat etnografiselle työlle ja havainnoinnille eivät ole ihanteelliset: kaupunkitilan sosiaalinen elämä on tällä hetkellä minimaalista niin Meri-Rastilassa kuin muuallakin Helsingissä. Tämä vaikuttaa väistämättä omaan kokemukseeni ja ensivaikutelmaani Meri-Rastilasta.

Olen saapunut alueelle metrolla, kuten tulen saapumaan jokaisena kertana, kun vierailen Meri-Rastilassa. Sää on aurinkoinen, mutta kova pakkanen pistelee kasvoja. Lunta on taas satanut yön aikana lisää. Aluetta halkova Meri-Rastilan tie näyttää aurinkoisena pakkaspäivänä idylliseltä: tienvieren puihin on kertynyt lunta, joka kimmeltää valossa. Ilmassa leijaillee puhtaan pyykin tuoksu. Tietä reunustavat kerrostalot, joista korkeimmatkin nousevat vain 5 kerrokseen ja talojen takaa alkava metsä näkyy tielle. Kävelen alueen halki kohtaamatta juuri yhtään ihmistä. Tutkimuskohteenani olevat taloyhtiöt koostuvat molemmat matalista taloista ja hyvin intiimin tuntuisista sisäpihoista, ja tunnenkin oloni kiusaantuneeksi kulkiessani pihoilla ensimmäistä kertaa. Pihoilla ei näy ketään, mutta tunnen oloni ”paljaaksi”: jos jäisin pihoille viettämään aikaa ja havainnoimaan, minuun kiinnitettäisiin varmasti huomiota. Havainnointi näillä pihoilla on kuitenkin turhaa, sillä missään ei näy ketään. Olen samaan aikaan huojentunut ja pettynyt. Tarkoitukseni on totta kai kohdata asukkaita ja löytää haastateltavia, mutta vielä tässä vaiheessa tutkimustani haluaisin vain näkymättömänä havainnoida ympäristöäni. Samasta syystä päädyn kävelykierrokseni päätteeksi kirjoittamaan kenttäpäiväkirjaa paikalliseen Hesburgeriin, enkä ostarilla sijaitsevaan pieneen pizzeriaan. Tilavassa Hesburgerissa pystyn vielä säilyttämään anonymiteettini paremmin, kuin pienessä pizzeriassa, joka tuntuu olevan paikallisten suosiossa. Se, että joudun valitsemaan miellyttävämmän paikan kahden pikaruokaravintolan välillä, kertoo myös paljon alueen palvelutarjonnasta: edellä mainittujen ravintoloiden lisäksi ainoa sisätila, johon olisin päässyt viettämään aikaa, on ostarilla sijaitseva pubi.

Se, että minulla oli alueella kulkiessani jokin tarve (tässä tapauksessa tarve päästä sisätiloihin kirjoittamaan), antoi havainnoinnille enemmän kontekstia. Pelkästään havainnoimalla esimerkiksi ihmisiä, en välttämättä olisi huomannut minkä laatuista palveluita alueella on. Sisätilojen vähäisyys ja niiden rajoittuminen pikaruokaloihin ja baareihin kertoo sosiaalisten kohtaamisten mahdollisuuksista alueella erityisesti talviaikaan: kesäisin kohtaamispaikkoja olisi varmasti enemmän, sillä alueella on monta puistoa ja leikkipaikkaa, sekä ostarin vieressä sijaitseva toriaukio.

Ensihavaintoni Meri-Rastilasta ei juuri muuttunut kenttätöni aikana. Pidän edelleen aluetta idyllisenä ja sen pienimittakaavaisuutta viehättävänä. Ensimmäisen kerran jälkeen en kuitenkaan tuntenut oloani enää niin paljaaksi. Opin nopeimmat reitit alueella ja intiimit sisäpihatkin tulivat tutuiksi asukkaita tavatessani.

Asukkaiden kokemus alueesta ja kiintymys purku-uhan alla oleviin paikkoihin

Työssäni minua kiinnosti erityisesti asukkaiden kiintymys purkusuunnitelmien alla oleviin paikkoihin, tässä tapauksessa heidän koteihinsa ja asuinrakennuksiin. Vahva paikkakiintymys saattaa purkamisen kohdatessa aiheuttaa Nomikosin (2018) kuvaamaa paikkaan liittyvää ahdistusta ja epätoivoa. Fried (1970) on kuvannut tutkimuksessaan purkamisen alta poismuuttaneiden asukkaiden tuntemaa surua ja ahdistusta. Osa asukkaista on kertonut tunteneensa surua ja masennusta vielä vuosienkin päästä poismuutosta (Fried, 1970, s. 360). Purkamisella saattaakin olla kauaskantoiset vaikutukset ihmisten elämään ja mielenterveyteen. Myös Junnilainen (2019) kuvasi tutkimuksessaan asukasta, joka joutui purkamisen tieltä muuttamaan väliaikaisesti pois asuinalueeltaan. Tämä asukas palasi päivittäin alueelle, jota piti kotinaan ja jossa hänelle tutut ihmiset ja paikat olivat. (Junnilainen, 2019, s. 83–86)

Asukkaiden paikkakiintymyksen lisäksi pyrin selvittämään myös asukkaiden laajempaa kiintymystä alueeseen sekä sitä, identifioituvatko he meri-rastilalaisiksi vai eivät. Erityisesti vuokratilojen asukkaista moni oli päätenyt Meri-Rastilaan sattumalta ja joskus myös vastoin

tahtoaan. Moni asukkaista kuvasi tilannetta, jossa elämänmuutosten myötä asunnontarve oli muuttunut, ja he olivat hakeneet uutta asuntoa Hekalta, joka oli osoittanut heille asunnon Meri-Rastilasta. Asukkaiden puheiden perusteella heillä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin ottaa asunto vastaan: muussa tapauksessa he olisivat tippuneet jonon häntäpäähän, eikä asunnonvaihto olisi välttämättä lähitulevaisuudessa onnistunut. Myös Junnilainen (2019) kuvaa tutkimuksessaan samankaltaista tilannetta, jossa pienituloisilla ei usein ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, missä asuvat. Segregaatio-tutkimus tunnistaa tämän yhtenä segregatiota edistävänä asiana: ne, joilla on kriittinen tarve asunnolle (esimerkiksi turvapaikanhakijat), päätyvät usein ”huonoimmille” alueille (van Ham, Tammaru & Janssen, 2018, s. 129). Vaikka Meri-Rastilaan päätyminen olikin monelle sattumaa ja osa asukkaista oli asunut alueella vasta hieman yli vuoden, olivat kaikki jo jollain tasolla kiintyneitä alueeseen. ”Mä niinku lopuksi löysin just semmosen hyvän paikan”, kertoi Maria, joka oli elämänsä aikana muuttanut useita kertoja.²

Omia havaintojani tukien, myös haastattelemani asukkaat kuvasivat usein asuinalueitaan rauhalliseksi, idylliseksi ja turvalliseksi, ja poikkeuksetta jokainen mainitsi alueen parhaiksi puoliksi metsän ja meren läheisyyden. Myös Vuosaaren alueen hyviä palveluita ja joukkoliikenneyhteyksiä arvostettiin. Asukkaiden positiiviset kuvailut alueesta ja sen viihtyisyydestä kertovat heidän vahvasta paikkakiintymyksestään (Brown ym. 2003, s. 259). Erityisesti Hekan taloyhtiössä monet asukkaista kertoivat kuitenkin myös asuntojen huonosta kunnosta: ovienpielistä satoi lunta sisään, lattiat olivat tahraisia ja joissain asunnoissa oli ollut kosteusongelmia. Vaikka asukkaalla itsellään ei olisi ollut ongelmia asunnossaan, kaikki tiesivät niitä olevan joissain asunnoissa. Naapuruston siisteys ja kunto ovat asioita, jotka usein liitetään myös paikkakiintymykseen, mutta suoraa yhteyttä näiden välille ei voida vetää (Brown ym. 2003, s. 260). Meri-Rastilassa myös asukkaat, joiden asunnot olivat huonossa kunnossa, tuntuivat olevan kiintyneitä alueeseensa, vaikka saattoivatkin toivoa asuntoonsa remonttia. Vahva paikkakiintymys on merkittävää myös sosiaalisen kestävyyskannalta: sosiaalisesti kestävässä kaupunkitilassa suuressa roolissa on asukkaiden oma kokemus ympäristön laadusta (Shirazi & Keivani, 2019b, s. 100).

² Olen muokannut työssäni esiintyviä lainauksia ymmärrettävimmiksi poistamalla esimerkiksi täytesanoja, pyrkien kuitenkin säilyttämään niiden puhekielisyyden.

Asukkaat korostivat alueen nykyistä pienimittakaavaisuutta hyvänä asiana ja nostivat sen esiin purkamisen kritisoinnin yhteydessä.

Petteri: En mä tiedä kuolenks mä siihen, että nää puretaan, mut siis tää alue ehkä kuolee siihen, että tää vedetään silleen kunnon gettomaiseks. Se ehkä mua häiritsis enemmän. En mä välttämättä muuttais takas tähän samaan taloon.

Marika: No tää on silleen pieni taloyhtiö. Meitä on 54 huoneistoa 4 talossa ja tää on ihana, ku tää on niin pieni, et jos et sä nyt ihan kaikkia naapureita tunne, niin kyl sä kasvoilta tiedät ainakin valtaosan---. Ja se, että kun tämä on pieni taloyhtiö, niin tää on tosi rauhallinen taloyhtiö. Et se on tässä yksi erittäin iso etu.

Linda: Jos tähän tehtäis joku viisikerroksinen kerrostalo, niin kyllä se mun mielestä pilaa tän ilmapiirin mikä tässä nyt on. Et sitten tää ei oo enää samanlainen, että tosta kaikki pihat muuttuu ja sitten eri tavalla rapussa on koko aika hirveä (melu).

Petterin, Marikan ja Lindan kommenteista käy esille se, että Meri-Rastilalle ja erityisesti tälle taloyhtiölle tyypillistä on matala rakentaminen ja sen tuoma rauhallisuus. Asukkaat tunnistavat omasta elämästään kaupunkisuunnittelun ihanteita, joita esimerkiksi Gehl (2010/2018) on nostanut esille. Gehlin mukaan kaupungit tulisi rakentaa ihmisten mittakaavaan, ja että ”silmän korkeudella hyvin toimivan, laadukkaan kaupunkitilan tulisi olla perusoikeus kaikkialla, missä ihmiset liikkuvat” (Gehl, 2010/2018, s. 118). Hän myös viittaa tanskalaisilla asuinalueilla tehtyihin tutkimuksiin, joissa on osoitettu, että alueilla, joilla on 2–2,5 kerroksisia asuintaloja, on yleensä vilkkaampi katuelämä ja enemmän yhteyksiä

naapureiden välillä, kuin korkeammin rakennetuilla alueilla (Gehl, 2010/2018, s. 68). Saman havainnon tein itsekin ensi kertaa alueella vieraillessani. Matalat kerrostalot luovat idyllisiä sisäpihoja ja esimerkiksi pihalla leikkiviä lapsia on helppo seurata kodin ikkunoista.

Talojen väleihin jääviä sisäpihoja voidaan kutsua Kusenbachin (2008) kaupunkiyhteisöjen hierarkiaa mukaillen mikromiljöiksi, ja tällaisina ne myös omassa tutkimuksessani näyttäytyivät. Tutkimissani taloyhtiöissä mikromiljöiksi voi kutsua kahden tai kolmen asuinrakennuksen muodostamia kokonaisuuksia, joissa talojen väliin sijoittui yhteinen sisäpiha. Nämä mikromiljööt eivät itsessään muodostaneet taloyhtiötä, vaan taloyhtiöt koostuivat useammista mikromiljöistä.

Marika: Nää neljä taloa jakautuu yläpihaan ja alapihaan, että silleen niinkun ehkä yläpihalaiset on alapihalaisille vieraampia ja toisinpäin. Mutta oman pihan väki, niin kyllä sä kasvoilta tunnet kaikki.

Petteri: En mä tiedä mitä tuolla ala-pihalla tapahtuu, koska en mä siellä paljon pyöri.

Marikan, Petterin ja muidenkin asukkaiden puheissa toistuvat yläpiha ja alapiha ovat esimerkkejä mikromiljöistä, joissa asukkaiden arjet kohtaavat: naapureita tervehditään ja heidät tunnetaan. Eräs tuttuutta luova asia, joka toistui asukkaiden puheissa, oli naapureiden autot, jotka asukkaat tunnistivat ja josta he tiesivät esimerkiksi, onko naapuri kotona vai asioilla. Naapureiden tutut autot parkkipaikalla loivat tuttuuden tuntua asukkaille. Molemmissa tutkimissani taloyhtiöissä parkkipaikat on sijoitettu lähelle asuinrakennuksia, jolloin tällainen autojen havainnointi oli mahdollista. Autojen merkityksen naapureiden tunnistamisesta huomioi myös Kusenbach tutkimuksessaan (2008, s. 236).

Mikromiljööt korostuivat omassa työssäni myös kuvaelisitaatiossa. Lähes puolet asukkaiden ottamista kuvista sijoittui juuri näihin mikromiljöisiin, loppujen kuvien sijoittuessa pääasiassa naapuruston alueelle. Huomionarvoista on, ettei yhdenkään asukkaan kuvat sijoittuneet

korttelitasolle, vaan mikromiljööön jälkeen merkittävimmät paikat löytyivät kävelyetäisyyden päässä olevasta naapurustosta. Tämän selittää varmasti Meri-Rastilalle tyypillinen luonnonläheisyys ja se, että kummankin tutkimani taloyhtiön välittömästä läheisyydestä alkoi laajempi metsäalue, josta useampi asukas oli ottanut kuvia. Luonto tuntuikin olevan monelle asukkaalle varsinaista rakennettua naapurustoa merkittävämpi asia ja paikka, johon asukkaat ovat kiintyneet. Metsän tärkeydestä asukkaille kertoo Millan kommentti purkusuunnitelmista puhuttaessa:

”Meillä on kuitenkin niin paljon (luontoa), aina kun katsoo ikkunasta niin tuolla menee oravat ja linnut ja peurat ja rusakot ja kaikki. Toi on luontoarvoiltaan tärkeä ja nytkin siellä on upea hiihtolatu aurattu, kun kävin koiran kanssa. Se on tosi suosittu. Laittakoon sitten tälle tontille vaikka kuinka paljon taloja kunhan tota ei tuhottais. Se on kyllä niin ihana.”

Tietyn yhteisöllisyyden tason korostuminen näkyi myös Kusenbachin (2008) omassa tutkimuksessa. Kun asukkaat olivat aktiivisia jollain yhteisöllisyyden tasolla, jäivät muut tasot vähemmälle huomiolle. Erityisen merkittävää oli mikromiljööön ja korttelin tasolla tapahtuva yhteisöllisyys: näillä tasoilla tapahtuva yhteisöllisyys näytti vähentävän kiinnostusta koko naapuruston asioihin. (Kusenbach, 2008, s. 244) Tämä on mielenkiintoinen huomio ja saattaa näkyä myös Meri-Rastilassa. Kuten tulen myöhemmin näyttämään, tutkimissani taloyhtiöissä asukkaat saattoivat olla aktiivisia oman talon asioihin liittyen, kuten talotoimikunnissa tai taloyhtiön hallituksessa, mutta eivät osallistuneet Meri-Rastilan tai Vuosaaren alueen laajempiin yhteisöihin, kuten Pro Meri-Rastila tai Vuosaari-seura. Tutkimukseni kohtuullisen pienen otannan vuoksi tällaisia johtopäätöksiä ei kuitenkaan voi täysin näyttää toteen. Mikromiljööön korostuminen voi myös johtua vuodenajasta. Runsaslumisena talvena asukkaat eivät ehkä liikkuneet muualla niin paljon kuin muina vuodenaikoina. Kuitenkin asukkaiden ottamista kuvista vain murto-osa sijoittui sisätiloihin, joten talvi ei ainakaan täysin ole rajoittanut asukkaiden ajanviettotapoja.

Mikromiljööön tasolla tapahtuvaa yhteisöllisyyttä voidaan analysoida myös aiemmin esitetyn paikkakiintymyksen prosessikaavion kautta (kuvio 3): tulkiten asukkaiden välisen yhteisöllisyyden liittyvän heidän kiintymykseensä paikkaan – sekä sen fyysisiin että sosiaalisiin ominaisuuksiin. Brownin ym. (2002, s. 260) mukaan paikkakiintymykseen vaikuttaa suuresti se, kuinka kauan ihminen on asunut alueella. Varsinkin Meri-Rastilassa pidempään asuneilla olikin myös paljon muistoja laajemminkin alueelta ja erityisesti sen kehittymisestä: asukkaat muistelivat metron tuloa alueelle ja Vuosaaren suuria metsiä, joiden tilalla nyt on asuintaloja. Myös asuinmuodolla on todettu olevan yhtäläisyyksiä paikkakiintymykseen: omistusasujat ovat usein kiintyneempiä asuinpaikkaansa kuin vuokra-asujat (Brown ym., 2002, s. 260). Omassa tutkimuksessani tällaista johtopäätöstä ei voida tehdä, vaan päinvastoin juuri vuokra-asujat tuntuivat olevan erityisen tyytyväisiä nykyiseen asuinpaikkaansa.

Vaikka asukkaat tuntuivatkin olevan kiintyneitä asuinpaikkaansa ja tunnistivat sen ominaislaatuisuuden, juuri kukaan heistä ei kutsunut itseään meri-rastilalaiseksi. Useimmiten syyksi sanottiin se, että he ovat asuneet muuallakin: kukaan haastatelluista asukkaista ei ollut syntyperäinen meri-rastilalainen tai edes vuosaarilainen. Vaikka juuri Meri-Rastilan pienimittakaavaisuutta arvostettiin, tuntuivat asukkaat mikromiljööön jälkeen kiinnittyvän enemmän koko Vuosaaren alueeseen kuin pelkästään Meri-Rastilaan. Osalle asukkaista Meri-Rastilalla ei tuntunut olevan juurikaan merkitystä eikä muiden kuin Vuosaaressa asuvien edes ajateltu tietävän missä Meri-Rastila sijaitsee. Kiinnittyminen ennemmin Vuosaareen kuin Meri-Rastilaan saattaa johtua palveluista, joista suurin osa on Vuosaaren puolella. Mielenkiintoista myös on, että Meri-Rastilalla ei ole lainkaan omaa Facebook-ryhmäänsä, kun taas Vuosaarella on useita, joka todennäköisesti myös vaikuttaa siihen, mihin asukkaat identifioituvat.

Marika: ”Mä oon leikitellyt sitä ajatusta, että sit kun tästä muutetaan, niin mä voisin muuttaa johonki muualle. Mut sit kun mä mietin vaihtoehtoja että mikä se muualle on, niin loppujen lopuksi mä palaan aina takaisin Vuosaareen.”

Petteri: *"Sitten jos ne meinaa tänne saada satamiljoonaa lisää asuntoa niin en mä kyllä silloin varmaan enää niin kiintynyt tänne oo, koska en mä jaksa sitä hälinää sitten. Jos tänne muuttaa joku, tulee joku 100 kerrostaloa lisää ja kymmeniätuhansia ihmisiä lisää, niin sit se on ihan sama vaikka muuttaisi mihin vaan."*

Kuten Petterin kommentista voi päätellä, tulevan muutoksen epäiltiin vaikuttavan negatiivisesti asukkaiden paikkakiintymykseen. Havaitsinkin jo nyt myös negatiivista paikkakiintymystä erityisesti sosiaaliseen paikkaan liittyen. Paikkakiintymyksen sosiaalisessa paikassa (kuvio 3) erityisesti paikkaan liittyvät sosiaaliset siteet ja yhteisöllisyys ovat tärkeässä roolissa (Scannel & Gifford, 2010, s. 4). Toisessa tutkimassani taloyhtiössä purkamissuunnitelmat olivat aiheuttaneet konfliktia. Taloyhtiön hallitus on ollut edistämässä purkusuunnitelmia ja asukkaat kokivat, etteivät olleet saaneet siitä riittävästi tietoa. Tästä johtuen jotkut asukkaista olivat hyvin vihaisia hallitukselle ja tämä konflikti näyttäytyi niin hallitusten jäsenten kuin muidenkin asukkaiden kanssa käymissäni keskusteluissa. Myös hallituksen jäsenten kanssa käymieni keskusteluiden perusteella kokonaistilanne näyttäytyi vaikealta, ja he kyllä tiedostivat tilanteen harmillisuuden asukkaille. Kuitenkin tiedottaminen asiasta nähtiin vaikeana, eikä asukkaille haluttu antaa liikaa odotuksia esimerkiksi myyntihinnan suhteen, kuten Martti minulle pohti: "Sitä pitäis ruokkia, että tässä on mahdollisuus tehdä fyrkkaa, mut sit pitää pysyä kanssa niin, että se mahdollisuus ei ole lupaus vaan että yritetään."

Taloyhtiön konfliktin ja asukkaiden epätietoisuuden sekä pitkän prosessin vuoksi tulkitsem asukkaiden paikkakiintymyksen heikentyneen. Kaupunkisuunnittelulle tyypillistä on prosessien pitkä kesto ja Meri-Rastilassakin asemakaavatyö on aloitettu jo lähes kymmenen vuotta sitten. Vaikka purkutöitä ei vielä ole aloitettu, on tilanne jo nyt vaikuttanut asukkaiden paikkakokemukseen negatiivisesti (myös Wynne & Rogers, 2020, s. 396). Kuten mainittu, paikkakiintymyksessä merkittävää on fyysisen paikan lisäksi sosiaalinen paikka. Paikkakiintymyksen yhteydessä puhutaankin usein myös yhteisöllisyydestä (Scannel & Gifford, 2010, s. 4). Milla kertoi, kuinka vallitseva tilanne on vaikuttanut asukkaiden välisiin suhteisiin:

”Ennen ku me mentiin tohon pihalle, niin meil oli hauskaa. Meillä oli talkoita, lapset leikki, aikuiset juttelee ja puhuttiin paljon tästä alueesta ja kuulumisista ja nyt ei ole puhuttu moneen vuoteen mistään muusta kuin tästä tilanteesta ja se on ärsyttävä puheenaihe, kun kukaan ei tiedä mitään.”

Myös toisessa taloyhtiössä asukkaat kertoivat, että aikaisemmin taloyhtiö oli tuntunut yhteisöllisemmältä. Näihin kokemukseen liittyy todennäköisesti osaltaan myös korona, joka on haitannut esimerkiksi pihatalkoiden järjestämistä ja siten vähentänyt asukkaiden kohtaamisia ja yhteisöllisyyden tunnetta. Kuitenkin myös prosessin pitkä kesto on omiaan aiheuttamaan huolta.

Milla: --- mutta ihan yleisesti voi sanoa, että kaikilla on sama huoli, että saadaanko me vaikuttaa, koska ja mitä tapahtuu, miten talous, minne me joudutaan. Ja jos puretaan, niin sitten purkakaakaan äkkiä, ettei me ehdiä kuolla. Tää on semmoista niinku löyhässä hirressä oltais.

Wynne ja Rogers (2020) kuvaavat tutkimuksessaan hyvin samankaltaisia asukkaiden huolenaiheita. Pitkien prosessien vuoksi kaikki asukkaat eivät välttämättä tule näkemään lopputulosta, vaan heidän elämänsä viimeiset vuodet kuluvat epätietoisuudessa oman kodin kohtalosta (Wynne & Rogers, 2020, s. 403). Tämä oli huolenaihe myös Millalla, joka kertoi minulle monista iäkkäämmistä naapureistaan, jotka toivoisivat pääsevänsä muuttamaan muualle. Asuntojen myynti oli kuitenkin osoittautunut hankalaksi mahdollisten purkusuunnitelmien vuoksi. Myös purkamista kannattava Martti kritisoi prosessin hitautta:

”Se mikä täs projektissa on ollut hankalaa, on tää kestäminen. Et jos ajattelee, et sä oot 25 ja sulla on pienet lapset ja projekti kestää 6 vuotta tai sit sun perhe kasvaa, niin ei tämä voi kestää näin kauan, että se on ainoa mikä tässä on mennyt pieleen.”

Sosiaalisen kestävyyskannalta edellä kuvattu tilanne on sietämätön. Kaavaprosessin kesto ja asukkaiden sinä aikana kokema epätietoisuus heikentävät merkittävästi asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. Davidsonin (2019, s. 38) mukaan sosiaalisessa kestävyyskannassa tulisi erityisesti keskittyä tasa-arvoon ja demokratiaan. Edellä kuvaamani tilanne asettaa asukkaat epätasa-arvoiseen tilanteeseen: toiset asukkaista toivoisivat voivansa muuttaa pois, mutta kokevat jääneensä loukkuun, kun taas toisiin asukkaisiin tilanne ei vaikuta niin paljon. Sosiaalisen kestävyyskannan ytimessä on myös ihmisarvo (Kuitunen, 2019, s. 9), ja tilannetta, jossa asukas viettää viimeiset elinvuotensa epätietoisuudessa oman kotinsa kohtalosta, ei voida kutsua ihmisarvoiseksi. Vaikka asemakaavamuutoksesta tehty valitus kumottaisiin hallinto-oikeudessa, voidaan siitä mahdollisesti valittaa vielä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jolloin prosessi pitenee entisestään, ja vaikka siitä ei valitettaisi, saattaa kaavamuutoksen toimeenpanossa kuitenkin kestää. Asukkaat saattavat joutua elämään epävarmuudessa vielä vuosia.

Sosiaalista kestävyyskannaa voidaan tarkastella myös rakennetun ympäristön kautta ja erityisesti siltä kannalta, kuinka asukkaat itse sen laadun kokevat. Sosiaalisesti kestävä asuin ympäristö on se, jonka asukkaat kokevat sosiaalisesti kestäväksi. (Shirazi & Keivani, 2019b, s. 100) Meri-Rastilassa asukkaat kuvasivat pienimittakaavaisen taloyhtiön olevan miellyttävä ja heille hyvä asuin ympäristö. Monet pelkäsivät jo etukäteen korkeampien talojen tuomaa melua ja ”gettomaisuutta”. On mielenkiintoista pohtia, voiko purettavien talojen tilalle rakennettava uusi asuin ympäristö olla nykyisille asukkaille sosiaalisesti kestävä, jos heidän kokemansa hyvän asuin ympäristön ominaisuudet on viety pois. Koska sosiaalista kestävyyskannaa edistää myös paikkakiintymys ja asukkaiden kokemukset (Shirazi & Keivani, 2019b, s. 100), voi täysin sosiaalisesti kestävä asuin ympäristö todennäköisesti rakentua vain ajan kanssa ja asukkaiden elettyjen elämien kautta.

Asukkaiden toimijuus ja koettu osallisuus

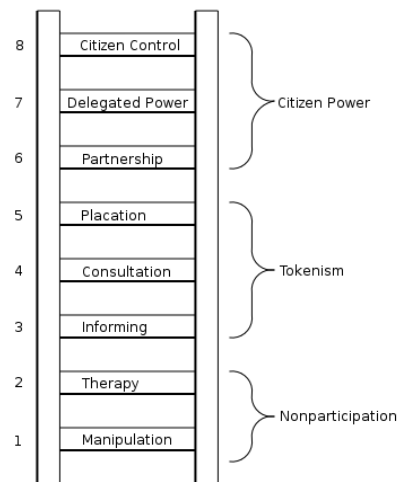
Jo ensimmäisissä haastatteluissa kävi ilmi, ettei kummassakaan taloyhtiössä tiedetty purkusuunnitelmista kovinkaan tarkasti. Jokainen haastatteleistani asukkaista kyllä oli

kuullut suunnitelmista, mutta virallista tietoa siitä mitä tulisi tapahtumaan ja koska, oli vain kahdella taloyhtiönsä hallitukseen kuuluvalla asukkaalla – ja heilläkin vain suunnitelmien tasolla koskien omaa taloyhtiötään. Kaavasta tehty kaupunginvaltuuston päätös oli tutkimuksen tekohetkellä hallinto-oikeudessa käsiteltävänä eikä kellään ollut tietoa koska päätös tulisi ja olisiko kaava lainvoimainen vai ei. Tästä huolimatta olin olettanut, että Heka olisi informoinut asukkaitaan tilanteesta, mutta näin ei ollut. Yksityisessä taloyhtiössä tilanne oli asukkaiden kannalta myös epävarma, sillä asukkaat kokivat, etteivät olleet saaneet riittävästi tietoa suunnitelmista taloyhtiön hallitukselta. Tieto siitä, ettei Heka ollut ilmoittanut purkamissuunnitelmista asukkaille yllätti ja järkyttikin minua. Myös asukkaat pitivät tilannetta erikoisena ja erityisesti asukkaat, jotka olivat muuttaneet taloyhtiöön viimeisen kahden vuoden aikana, olivat vihaisia siitä, ettei Heka ollut ilmoittanut asiasta muuton yhteydessä tai tarjotessaan asuntoa.

Haastattelemistani asukkaista vain kaksi oli osallistunut kaupungin järjestämiin kuulemistilaisuuksiin liittyen asemakaavan muutostyöhön. Molemmat asukkaista olivat taloyhtiönsä hallituksessa aktiivisia, joten täydennysrakentaminen oli tullut heille tutuksi sitäkin kautta. Lisäksi toinen asukkaista tunsi prosesseja työnsä kautta. Näiden kahden asukkaan lisäksi vain kaksi muuta asukasta oli ylipäänsä seurannut kaavan etenemistä: loput asukkaista eivät olleet lainkaan tietoisia kaupungin järjestämistä kuulemistilaisuuksista. Kukaan haastattelemistani asukkaista ei ole ollut mukana tekemässä kaavasta valitusta hallinto-oikeuteen, ja valituksen sisällöistä oli vain epäilyksiä tai huhupuheita. Suurin osa asukkaista oli saanut tiedon purkamisesta ensimmäistä kertaa joko alueen Facebook-ryhmästä tai Vuosaari-lehdestä. Osa asukkaista oli tämän jälkeen etsinyt kaavapiirustukset internetistä, mutta monet olivat täysin naapureilta ja Facebook-ryhmästä saamansa tiedon varassa. Myös Wynne ja Rogers (2020, s. 403) kuvaavat työssään asukkaiden kokemaa epätietoisuutta ja virallisen tiedon puutetta, jonka johdosta asukkaat joutuvat keskenään pohtimaan epävarmaa tilannetta. Meri-Rastilassa lähes kaikki asukkaista kysyivätkin minulta lisätietoja haastattelujen yhteydessä ja pyrin sitä heille antamaan oman tietämykseni mukaan. ”Ei meillä ole mitään vaikutusmahdollisuuksia, paitsi nyt sinä”, kommentoi Milla minulle. Kommentti kertoo Millan osallisuuden kokemuksesta ja on sosiaalisen kestävyyskannalta surullinen. Tilanne, jossa asukas kokee ulkopuolisen tutkijan olevan ainoa tapa saada oma ääni kuuluviin, kertoo paljon siitä, kuinka kaavoitusprosessiin osallistumisen mahdollisuudet ovat

tavoittaneet asukkaat sekä siitä, paljonko osallistumisen mahdollisuuksista ja kaavoitusprosessista ylipäänsä ymmärretään.

Kaavoituksen asukasosallisuutta on kritisoitu jo pitkään tutkijoidenkin keskuudessa. Esimerkiksi Staffans (2004) kuvaa jo lähes kahdenkymmenen vuoden takaisessa väitöskirjassaan sitä, kuinka asukkaiden paikallisymmärrystä ei ole osattu siirtää kaupunkisuunnitteluun eikä asukkaita ottaa osaksi suunnittelua (Staffans, 2004, s. 291–294). Osallisuusteorioiden klassikon Sherry Arnsteinin (1969, s. 216) osallisuuden tikapuut (kuvio 4) esittävät osallistumisen tavat asteittain: portaikon alimmalla tasolla on manipulaatio ja loppupäässä eniten oikeuksia ihmisille antava kansalaisten kontrolli. Meri-Rastilassa toteutuneen osallistamisen voidaan katsoa olevan lähempänä tikapuiden ala- kuin yläpäätä.

Kuvio 4: Arnsteinin (1969, s. 216) osallisuuden tikapuut

Asukkaiden suhtautuminen kaupungin järjestämiin kuulemistilaisuuksiin oli kaksijakoista. Ne, jotka eivät olleet osallistuneet tilaisuuksiin tai edes kuulleet niistä, eivät tuntuneet luottavan koko prosessiin. Kun kysyin Marikalta, miksi hänellä on olo, ettei asukkaita haluttaisi kuulla, hän vastasi:

"En mä... demokratia ei vaan toimi. Kyl ne päättää mitä päättää. Et kyllähän ne tietysti kuulemistilaisuuksia järjestää koska niiden on

pakko, mutta onko niillä mitään merkitystä niin ei oo, koska jos meillä olis ollu jotain merkitystä, niin eihän se olis hallinto-oikeudessa tällä hetkellä. Niin et kyllähän siellä olis tehty niitä muutoksia mitä asukkaat on halunnu, mut koska niit ei ole niin nyt ollaan hallinto-oikeudessa.”

Marikan kommentti on nurinkurinen, sillä hän ei itse ollut osallistunut kuulemistilaisuuksiin tai antanut muutosehdotuksia. Tulkitsen kommentin kuitenkin niin, ettei Marika koe asukkaiden mielipiteillä olevan merkitystä lopputuloksen kannalta: hän ei siis usko asukkaiden vaikutusmahdollisuuksiin. Myös osallisuuteen liittyvä tutkimus tunnistaa ongelman Marikan kommentin takana: osallistaminen nähdään usein yksisuuntaisena kommenttien antamisena, eikä aitona vuorovaikutuksena (esim. Staffans ym. 2020, s. 319). Osallistamisprosesseissa kommentteja saatetaan kerätä suurikin määrä, mutta niiden analysointi ja ottaminen osaksi varsinaisia suunnitelmia, jää heikoksi (Staffansin ym., 2020, s. 318). Tunnistin kuitenkin erityisesti Hekan asukkaiden keskuudessa olevan myös laajempaa epäluottamusta siihen, että juuri heillä olisi jotain merkitystä. Usein asukkaat käyttivät ilmaisuja, jotka liittyivät heidän vaikuttamisen mahdollisuuksien puutteeseen: Hekan ja asukkaiden välinen suhde kuulosti usein asukkaiden puheissa siltä, että he olisivat vain pelinappuloita. Myös vastuuta asian ratkaisuun siirrettiin muualle: monet uskoivat, että esimerkiksi Vuosaari-seura tai muut asukkaat voisivatkin onnistua vaikuttamaan purkamiseen, mutta pelkästään hekalaisten mahdollisuuksiin vaikuttaa ei tunnutta uskottavan. Hekan asukkaiden osallistuminen kaavoitusprosessissa tuntui myös puuttuvan kokonaan. Kuten alussa kuvasin, Meri-Rastilan asemakaavan muutostyössä on tehty asukasosallistamista jo pitkään, ja voi olla, että asukkaat ovatkin aiemmin osallistuneet johonkin tilaisuuteen, sitä enää muistamatta. Kuitenkin asukkaiden *kokemus osallisuudesta* olisi erityisesti sosiaalisen kestävyuden kannalta tärkeää (Kuitunen, 2019, s. 7) ja Meri-Rastilassa tämä kokemus ei toteudu.

Ne asukkaat, jotka olivat osallistuneet kuulemistilaisuuksiin, tuntuivat olevan niihin tyytyväisiä. Huomionarvoista kuitenkin on, että molemmat näistä asukkaista, jotka olivat tilaisuuksiin osallistuneet, olivat myös taloyhtiönsä hallituksen jäseniä ja sitä kautta kaavatyössä mukana: he olivat siis perillä kaavan kulusta paremmin kuin muut. Kuitenkin myös he kritisoivat kaavaselostusten vaikeaselkoisuutta ja epäilivät, että tavallisten asukkaiden olisi

vaikea niitä ymmärtää. Kaavoitusta ymmärtävä Esa kuitenkin myös ihmetteli minulle, miksei useampi naapuri ollut osallistunut tilaisuuksiin: ”Eikö ne ymmärrä, että milloin ja missä sitä pitää vaikuttaa?”. Kuten Staffans ym. (2020, s. 319) toteavat, osallistavassa kaupunkisuunnittelussa osallistaminen on usein vääräaikaista, siis yleensä kommenttien keräämistä vasta siinä vaiheessa, kun suunnitelmat ovat jo pitkällä. Kommenttien antaminen voi siis monesta tuntua turhalta, mutta haastatteluideni perusteella kyse oli myös Esankin epäilemästä tietämättömyydestä. Kaavatyön ja osallistamisen vaikuttavuudesta ja tiedottamisesta huolehtiminen on kuitenkin ensisijaisesti kaavoittajien tehtävä, joten asukkaita ei tästä tietämättömyydestä voi syyttää.

Vaikka asukkaat eivät olekaan osallistuneet viralliseen kaavaprosessiin, oli heillä silti toimijuutta muissa asioissa. Kuten alussa mainitsin, jokainen haastattelemani asukas oli joko tällä hetkellä tai aiemmin ollut aktiivinen oman taloyhtiönsä toiminnassa, osa myös laajemmin Meri-Rastilassa erilaisten asukaskahviloiden ja -toiminnan kautta. Hekan taloyhtiössä merkittävässä roolissa oli talotoimikunta, joka ylläpiti taloyhtiön kerhotilaa sekä järjesti erilaisia tapahtumia, kuten talkoita, pikkujouluja ja lasten askartelukerhoa. Erityisesti kerhotila tuntui olevan asukkaille ylpeyden aihe, olivathan he itse sisustaneet ja varustaneet sen. Ennen koronaa kerhotila oli asukkaiden mukaan aktiivisesti käytössä ja sitä varattiin myös yksityistilaisuuksiin. Talotoimikunnan toiminta vaikutti varmasti osaltaan myös taloyhtiön yhteisöllisyyteen. Talotoimikunta on myös osa Hekan vuokralaisdemokratiajärjestelmää. Vuokralaisdemokratiajärjestelmä muun muassa ”antaa asukkaille päätösvaltaa ja vaikutusmahdollisuuksia omaa asumistaan koskevissa asioissa”. (Helsingin kaupungin asunnot Oy, 2022). Myös asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa osalliseksi on tunnistettu Heka-Vuosaari vuokralaistoimikunta, mutta ainakaan asukkaiden mukaan juuri heidän talotoimikuntaansa ei oltu kontaktoitu. Junnilainen (2019) kuvaa teoksessaan sitä, kuinka kaupunkikehityshankkeissa yhteisöllisyyden ja osallistumisen tavat määritetään usein keskiluokkaisista lähtökohdista ja jo olemassa oleva yhteisöllisyys ja osallistuminen nähdään ”vääränlaisena” tai se jää kokonaan näkemättä (Junnilainen, 2019, s. 243–244). Tämä tuntuisi olevan tilanne myös Meri-Rastilassa. Vaikka Heka on tunnistettu osalliseksi, ei talotoimikuntia kuitenkaan ole osallistettu.

Haastatteluideni perusteella, asukkaiden osallisuus heitä koskevassa kaavoitustyössä on ollut olematonta. Usein asukasosallisuuteen liittyvissä keskusteluissa esiin nostetaan se haaste, kuinka tavoitettaisiin ne asukkaat, jotka eivät muuten ole aktiivisia: kuinka saataisiin siis kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ääni kuuluviin. Erityisesti Hekan asukkaiden voidaan katsoa olevan sosioekonomisesti heikommassa asemassa. Omassa tutkimuksessani tavoitin hyvin helposti juuri Hekan asukkaat talotoimikunnan kautta ja pääsin mukaan heidän tapaamiseensa, joten kaavoittajillekin asukkaat olisivat varmasti mielellään kertoneet näkemyksensä. Asukkailla oli myös paljon tarkkanäköisiä havainnoiteja alueensa ongelmista ja mahdollisista ratkaisuista niihin, joita kaupunkisuunnittelun tulisi paremmin kuulla ja ymmärtää.

Asukkaiden strategiat ja argumentit purkavan uusrakentamisen edessä

Alkuperäinen ajatukseni oli tehdä vertailua asukkaiden erilaisten strategioiden välillä liittyen purkavaan uusrakentamiseen. Minua kiinnosti, kuinka asukkaat ovat suunnitelleet elämäänsä purkamissuunnitelmien edessä. Koska asukkailla ei kuitenkaan ollut tarkkaa tietoa purkamisesta eikä näin ollen myöskään tarkkoja suunnitelmia tulevaisuudestaan, osoittautui tämä tutkimuskysymys hankalaksi. Lisäksi Hekan taloyhtiössä asuvat asukkaat tuntuvat olevan hyvin riippuvaisia Hekan toiminnasta. Kuten aiemmin mainitsin, monet olivat päätyneet alueelle sattumalta, haettuaan Hekalta uutta asuntoa. Tämä sattumanvaraisuus on todennäköisesti mukana myös heidän joutuessaan muuttamaan pois nykyisistä asunnoistaan, vaikka monilla asukkailla olikin se käsitys, että väliaikaisasunto osoitettaisiin läheltä nykyistä asuntoa. Joka tapauksessa Heka on velvoitettu osoittamaan asukkaille väliaikaisasunnot ja asukkailla on oman tietonsa mukaan mahdollisuus muuttaa takaisin uusiin rakennuksiin. Hekan asukkailla olisi halutessaan mahdollisuus muuttaa jo ennen purkutuomiota ja tällaista strategiaa taloyhtiössä on todennäköisesti käytettykin: taloyhtiössä aktiivisena toimiva Marika ihmetteli minulle sitä, että asunnoissa on parin viime vuoden aikana ollut paljon vaihtuvuutta. Sitä, johtuuko tämä purkusuunnitelmista vai ei on mahdotonta vahvistaa, mutta ainakin purkusuunnitelmien voidaan ajatella myötävaikuttaneen muuttoaikaisiin.

Yksityisessä taloyhtiössä asukkaat tuntuvat olevan enemmän loukussa. Milla kertoi minulle naapureistaan, jotka ovat koittaneet jo pitkään myydä kotiaan, mutta kukaan ei ole käynyt edes näytössä. Lisäksi hän oli huolissaan toisista naapureistaan, jotka ikänsä puolesta haluaisivat jo muuttaa hoivakotiin, mutta joilla ei ole siihen varaa ennen asuntonsa myyntiä. Siihen, miksi asuntoja on vaikea myydä vaikuttaa varmasti tiedossa olevan purkusuunnitelman lisäksi myös muut seikat, kuten se, ettei taloyhtiön kiinteistöihin ole tehty viime aikoina korjauksia. Tilanne näyttäytyi Millan kertomusten perusteella siltä, että asukkaat eivät halutessaan pääse muuttamaan asunnostaan vaan ovat sidottuja sinne määrittelemättömäksi ajaksi. Millan oman elämän suunnittelun kannalta epätietoisuus esimerkiksi purkamisen aikataulusta aiheutti eniten huolta. Tämä huoli jaettiin myös Hekan asukkaiden kesken: kun purkamisen ajankohdasta ei ole mitään tietoa, on mahdotonta suunnitella elämäänsä

muutaman vuoden päähän. Moni haastatelluista kommentoi, että tarvitsisi vielä muutaman vuoden ja sitten voisi muuttaa: kaikilla tähän oli syynä lapsen kouluun siirtyminen tai valmistuminen. Jos lapsi joutuisi joka tapauksessa siirtymään päiväkodista kouluun tai alakoulusta yläkouluun, nähtiin se mahdollisena hetkenä vaihtaa myös asuinalue. Yksityisessä taloyhtiössä yhtenä vaihtoehtona nähtiin se, että oman asunnon laittaisi vuokralle ja muuttaisi itse pois jo ennen kuin talo purettaisiin. Toisaalta yksityisessä taloyhtiössä myös rahallisen hyödyn saaminen nähtiin yhtenä mahdollisuutena – ja yhtenä syynä, miksi purkavaa uusrakentamista oli yhtiön hallituksessa lähdetty suunnittelemaan. Aukkailla kuitenkin oli epävarmuutta myös siitä, saisiko asunnosta edes omiaan pois, jos ne myytäisiin rakennusyhtiölle.

Toisin kuin olin alun perin ajatellut, omistusasujat tuntuivat olevan enemmän huolissaan kuin vuokra-asujat Hekan taloissa. Hekan asukkaat myös tuntuivat luottavan, että kun lopullinen päätös tulee, heille kerrotaan mitä tehdä. Luottamus Hekaan osoittautui kaksitahoiseksi. Toisaalta luotettiin, että kun päätös tulee, Heka osoittaa heille uuden asunnon ja auttaa myös muutossa. Toisaalta taas Hekalle oltiin vihaisia siitä, ettei suunnitelmista ollut kerrottu. Yksityisessä taloyhtiössä tilanteeseen liittyi myös konflikti, jossa asukkaat eivät kokeneet saavansa riittävästi tietoa suunnitelmista taloyhtiön hallitukselta.

Tarkastelen seuraavaksi asukkaiden erilaisia argumentteja purkamissuunnitelmiin liittyen ja pyrin kategorisoimaan niitä. Vertailen argumentteja Puustisen, Pennasen, Falkenbachin ja Viitasen (2018) sekä Erannin (2017) tutkimuksiin, joissa he ovat tehneet vastaavia kategorisointeja liittyen asukkaiden kommentointiin erilaisia kaupunkikehityshankkeita kohtaan. Meri-Rastilassa suurin osa haastatteleistani asukkaista suhtautui kriittisesti purkamissuunnitelmiin, mutta kaikki eivät välttämättä vastustaneet niitä. Koska suunnitelmiin liittyy niin paljon huhupuheita ja epätietoisuutta, on asukkaidenkin todennäköisesti hankalaa muodostaa mielipidettään asiasta. Tiedon puutteesta johtuen asukkaiden suhtautuminen asiaan vaihteli: toiset eivät halunneet vielä ajatellakaan asiaa, kun taas toisia asia vaivasi lähes päivittäin. ”En mä sitä oo jaksanut hirveesti miettii. Tarpeeks paljon muutakin mietittävää kuin *mitä jos*. --- Sitten jos se päätös tulee, niin sitä voi alkaa miettiä.” Petterin kommentti paljastaa sekä sen, että aihe tuntuu kaukaiselta että sen, ettei kaavoitukseen liittyvää

päätöksentekoprosessia täysin ymmärretä tai että kaavan kaatumiseen hallinto-oikeudessa halutaan vielä uskoa.

Asukkaat kommentoivat purkamissuunnitelmia sekä henkilökohtaisella tasolla että laajemmin kaupunginosan tasolla. Huolta saattoi aiheuttaa muuttamisen hankaluus tai se, että on viimein löytänyt itselleen mukavan kodin eikä haluaisi lähteä siitä. Henkilökohtaisten argumenttien osuus oli kuitenkin selvästi vähäisempi ja useimmiten asukkaat kritisoivat purkusuunnitelmia vedoten alueen ja erityisesti oman taloyhtiön identiteettiin. Kuten aiemmin mainitsin, alueen parhaina puolina nähtiin pienimittakaavaisuus, rauhallisuus ja luonnonläheisyys, ja näiden menettämistä pelättiin eniten. Vastustusargumenteista pystyin löytämään kolme teemaa: alueen identiteetti, oikeudenmukaisuus ja palveluiden kantokyky. Alueen identiteettiin liittyvissä kommenteissa pelättiin juuri aiemmin mainitsemieni ominaisuuksien menettämistä:

"Jos tähän tehtäis joku viisikerroksinen kerrostalo, niin kyllä se mun mielestä pilaa tän ilmapiirin mikä tässä nyt on. Et sit tää ei oo enää samanlainen, että tosta kaikki pihat muuttuu ja sitten eri tavalla rapussa on koko aika hirveä (melu)."

"Kun tuplaantuu, triplaantuu vissiin asuntojen määrä, niin sitten ei enää puhuta siitä pienestä ihanasta idyllisestä taloyhtiöstä, joka on rauhallinen. Sitten tulee ne ison taloyhtiön ongelmat matkassa mukana."

Alueen identiteetin menettämiseen liittyvät kommentit ovat samankaltaisia kuin Erannin (2017) omassa tutkimuksessaan tekemät havainnot. Tutkimuksessaan Eranti (2017) kävi läpi asukkaiden jättämiä kommentteja kaupunkikehityshankkeisiin ja keskittyi tarkemmin kahteen alueeseen, Haagaan ja Rastilaan. Läpikäymänsä kommentit Eranti jaotteli kolmen teeman alle sen mukaan, minkälaista arvostustapaa niissä käytettiin. Tunnistettuja arvostustapoja olivat henkilökohtainen etu, yleinen hyvä sekä paikkakiintymys. Yleisen hyvän nimissä tehdyt kommentit perustelivat muun muassa alueen aina olleen vihreä ja sen tulisi olla sitä

jatkossakin. (Eranti, 2017, s. 8–12) Tutkimuksessani alueen identiteetin menettämistä pelkäävät kommentit ovat osin samankaltaisia, vaikka niistä voikin vahvemmin tulkita henkilökohtaisen menettämisen pelon kuin yleiseen hyvään perustuvan argumentoinnin.

Oikeudenmukaisuuteen liittyvissä kommenteissa oltiin huolissaan prosessin läpinäkyvyydestä ja siitä, että jokaisella olisi mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kohdelluksi oikeudenmukaisesti.

"--- mutta ihan yleisesti voi sanoa, että kaikilla on sama huoli että saadaanko me vaikuttaa, koska ja mitä tapahtuu, miten talous, minne me joudutaan. Ja jos puretaan, niin sitten purkkaa äkkiä ettei me ehdiä kuolla. Tää on semmoista niinku löyhässä hirressä oltais."

"Toivoisin instituutiolta ja lainsäädännöltä enemmän tukea ja vastuunottoa siitä, että mitä tässä tapahtuu."

Myös Puustinen ym. (2018, s. 307–310) tunnistivat oikeudenmukaisuuden yhtenä asukkaiden argumentointi-teemana omassa tutkimuksessaan. Tutkimuksessaan Puustinen ym. (2018) haastattelivat osakasasukkaita neljästä taloyhtiöstä, joiden tonteille oli suunniteltu täydennysrakentamista. Haastateltavat pystyttiin jakamaan kahteen ryhmään sen mukaan, korostivatko he täydennysrakentamisen haittoja vai hyötyjä. Haastateltujen mielipiteet jaettiin sen jälkeen kolmen eri teeman alle: asunnon sijainti ja täydennysrakentamisen fyysiset vaikutukset; rahallisten etujen merkitys ja täydennysrakentamisen havaitut haitat, sekä täydennysrakentamisen jako-oikeudenmukaisuus. Haittoja korostavien asukkaiden kohdalla oikeudenmukaisuuden teema liittyi rahallisten hyötyjen riittämättömyyteen tai haittojen epätasaiseen jakautumiseen eri asuntojen ja asukkaiden kesken. (Puustinen ym., 2018, s. 307–310) Omassa tutkimuksessani oikeudenmukaisuus liittyi enemmän varsinaiseen prosessiin kuin purkamisen lopputuloksiin. Usein kommentit myös liittyivät muihin kuin itseän kohdistuneeseen epäoikeudenmukaisuuteen.

Palveluiden kantokykyyn liittyvät kommentit olivat huolissaan siitä, kuinka alueella jo nyt heikosti toimivat palvelut, kuten terveysasema Vuosaaren puolella, pystyisi käsittelemään kasvavan asukasmäärän.

"Se on erittäin iso huoli siinä, että tätä täydennysrakennetaan, että toi terveysasema ei pysty nytkään, niin miten se pystyy sit?"

"Peruspalvelut ei ole pysynyt perässä: ei terveysasemat, ei hammashoitolat, ei mitkään. Moni vuosaarelainen kyllä kärsii siitä lisärakentamisesta ja myös päiväkodit ja koulut on aika tapissa käsittääkseni."

Myös palveluiden kantokykyyn liittyvät kommentit voidaan nähdä Erannin (2017) yleisen hyvän teemaan liittyviksi. Kommenteissa korostui myös se, että alueelta on viime vuosina poistunut monia palveluita: esimerkiksi omaa terveysasemaa ja asukaskahvilaa kaivattiin asukkaiden puheissa, molemmat palveluita, jotka ovat aiemmin sijainneet Meri-Rastilassa.

Useita argumentteja käytettiin sekä yleisellä että henkilökohtaisella tasolla: esimerkiksi alueen identiteetin muutoksesta oltiin huolissaan sekä oman elämän ja taloyhtiön kautta että koko alueen identiteetin kautta. Ainoastaan Puustisen ym. (2018) tunnistama rahallisten etujen merkitys jäi omassa aineistossani pienemmäksi, johtuen osittain siitä, että vain puolet haastatteleistani asukkaista olivat osakasasukkaita, joille purkamisesta saattaisi koitua rahallista hyötyä. Nämä mahdolliset hyödyt kyllä mainittiin haastatteluissa, mutta vain yhden asukkaista voidaan tulkita pitäneen sitä tärkeimpänä syynä purkamisen kannattamiselle. Kuten Puustinen ym. (2018) tutkimuksessaan toteaa, ei-taloudellisilla tekijöillä on suuri merkitys myös asuntojen omistajille täydennysrakentamiseen liittyen: asukkaat ovat kiintyneitä arkiympäristöönsä ja arvottavat sitä muuten, kuin rahallisesti. Kuitenkaan lainsäädäntö täydennysrakentamiseen liittyen ei Suomessa tunnista muita kuin osakasasukkaiden taloudellisia vaikutuksia täydennysrakentamiseen liittyen, ja Puustinen ym. nostavatkin artikkelissaan esille tarpeen muidenkin vaikutusten tunnistamiseen ja esiin nostamiseen. (Puustinen ym., 2018, s. 311)

Erityisesti alueen identiteettiin ja luonnon menettämiseen liittyvät kommentit kertovat asukkaiden paikkakiintymyksestä ja erityisesti paikan fyysisiin ominaisuuksiin kiintymistä. Fyysisessä paikassa kiintymyksen kohteena voi olla sekä rakennettu ympäristö että luonto (Scannell & Gifford, 2010, s. 5) ja Meri-Rastilassa asukkaat olivat kiintyneitä molempiin näistä. Vaikka asukkailla oli aiemmin kuvattua yhteisöllisyyttä ja naapureiden tuntemista arvostettiin, kertovat purkamista vastustavat kommentit kuitenkin enemmän kiintymyksestä fyysiseen ympäristöön kuin sosiaaliseen. Toki rauhallisuuden arvostus liittyy myös alueen sosiaaliseen ympäristöön, mutta rauhallisuudestakin puhuttaessa asukkaat usein puhuivat pienestä taloyhtiöstä ja siitä, kuinka korkeissa kerrostaloissa ei enää olisi samanlaista rauhaa. Kommentteja prosessin oikeudenmukaisuudesta ja palveluiden kantokyvystä voidaan taas tarkastella sosiaalisen kestävyiden kannalta. Asukkaiden huoli prosessista kertoo siitä, etteivät he koe kaikkien asukkaiden saavan vaikuttaa asioihin. Kuten aiemmin on mainittu, sosiaalisen kestävyiden ytimessä on ihmisten mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä (Kuitunen, 2019, s. 9). Mikäli tämä ei toteudu, ei prosessia voida sanoa sosiaalisesti kestäväksi eikä myöskään osallisuuden toteutuvan. Rakennettu ympäristö taas ei ole sosiaalisesti kestävä, mikäli asukkailla ei ole pääsyä tarvittaviin palveluihin (Shirazi & Keivani, 2019b, s. 99).

Kohti sosiaalisesti kestävästä kaupunkisuunnittelusta

Olen työssäni pyrkinyt nostamaan esiin humanistisessa kaupunkitutkimuksessa tärkeässä roolissa olevaa asukkaiden kokemusta (Ainiala ym., 2021, s. 9). Asukkaiden kokemus tulisi ymmärtää yhtenä paikan merkityksen rakennuspalikkana, kuten Henri Lefebvre (1991/1974, s. 40) on sen kuvannut. Lefebvren mukaan, paikka rakentuu kolmessa tasossa: koettuna, suunniteltuna ja elettyinä. Wallin ja Rosendahl (2017) esittelevät Lefebvren teorian materiaalisina olosuhteina, niihin liitettyinä mielikuvina ja ihmisten arkisina kokemuksina. Koettu paikka kuvaa siis niitä käsityksiä, joita paikkaan liitetään esimerkiksi mediassa. Suunniteltu paikka kuvaa objektiivisesti havaittavia ja mitattavia ominaisuuksia, kuten fyysinen ympäristö ja demografiset tiedot, ja eletty paikka taas asukkaiden arjessaan paikkoihin liittämää tunteita. (Wallin & Rosendahl, 2017, s. 75; Lefebvre 1991/1974, s. 40) Humanistisen kaupunkitutkimuksen kannalta paikan eletyn todellisuuden voidaan katsoa olevan merkityksellisintä. Tämä on merkityksellistä myös sosiaalisen kestävyyskannalta (Kuitunen, 2019, s. 4). Haastattelemani asukkaat kuvasivat paikkaa niin koettuna, suunniteltuna kuin elettyinäkin. Vaikka asukkaat itse viihtyivätkin Meri-Rastilassa ja arvostivat sen suunniteltuja ominaisuuksia, osa nosti esiin myös alueeseen silloin tällöin liitetyt negatiiviset mielikuvat. Sillä, kuinka ulkopuoliset alueen kokevat ei kuitenkaan tuntunut olevan suurta merkitystä asukkaille: tärkeintä oli heidän oma, eletty kokemuksensa, joka pääasiassa oli positiivinen.

Wynne ja Rogers (2021) nostavat artikkelissaan esiin tarpeen ymmärtää tiettyyn aikaan ja paikkaan liittyviä yhteisöjä ja verkostoja, jotka eivät säily samana, vaikka ihmiset pääsisivät purkamisen jälkeen muuttamaan takaisin samalle alueelle uusiin taloihin. Paikallisyhteisöjen ja sosiaalisen paikan merkitys on tärkeää myös sosiaalisen kestävyyskannalta, sillä ”sosiaalisesti kestävä kaupunki on ihmisten ja heidän välisensä vuorovaikutuksen kaupunki” (Kuitunen, 2019, s. 4). Mikromiljöiden tasolla tapahtuvaa yhteisöllisyyttä kuvasin aiemmin Kusenbachin (2008) teorian kautta, ja se linkittyy sekä Wynnin ja Rogersin (2021) tutkimukseen että työlleni alkusysäyksen antaneeseen Nomikosin (2018) esittämään paikkaan liittyvään ahdistukseen. Mikromiljööt tuntuvat siis olevan monelta kantilta merkityksellisiä ja niihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota kaupunkisuunnittelussa. Mikromiljöiden merkitys

korostui myös Meri-Rastilassa asukkaiden ottamissa kuvissa ja siinä, kuinka purkamisesta saatava tieto levisi usein juuri talojen pihoilla. Mikrotason ymmärrys ja asukkaiden kokemukset jäivät usein kaupunkisuunnittelun ulkopuolelle, joten uudenlaisia menetelmiä tämän tiedon tallentamiseen tarvitaan.

Kulttuurisuunnittelu on kaupunkikehityksen menetelmä, joka pyrkii nostamaan suunnittelun keskiöön paikalliset yhteisöt ja heidän kulttuurinsa. Tärkeässä roolissa kulttuurisuunnittelussa on yhteiskehittäminen ja perinteistä kaupunkisuunnitteluprosessia laajempi osallisuuden tavoite sekä paikkalähtöisyys. Paikkalähtöisyydellä kulttuurisuunnittelussa tarkoitetaan, että suunnittelu tehdään aina tiettyyn paikkaan, yhdessä sen paikan yhteisöjen kanssa. (Häyrynen, 2017, s. 8–9) Kulttuurisuunnittelussa kulttuuri ymmärretään sen laajassa merkityksessä, pitäen sisällään sekä rakennetun ympäristön elementtejä, kuten maamerkit tai kirjasto, että asukkaiden kokemuksia ja muistoja (Nummi, 2017, s. 164). Kulttuurisuunnittelussa paikalliset kulttuurit nähdään resursseina (Lilius & Norvasuo, 2017, s. 230) ja mielestäni juuri tämä asukkaiden näkeminen resursseina kuvaa erityisen hyvin sen eron, mikä kulttuurisuunnittelun ja perinteisemmän osallistavan suunnittelun välillä on. Kulttuurisuunnittelussa koko ajattelutapa tulee kääntää pääläelleen eikä asukkaiden osallistamista voida nähdä vain yksittäisenä, irrallisena osana suunnitteluprosessia. Samankaltaista holistista ajattelutapaa hyödynnetään myös palvelumuotoilussa (Stickdorn, M., 2011, s. 44–45). Paikallisuus ja sen ymmärtäminen on tärkeää myös sosiaalisen kestävyuden kannalta (Tunstöm, 2019, s. 51), ja juuri tähän paikallisuuteen ja asukkaiden kokemusten ymmärtämiseen kulttuurisuunnittelu tarjoaa kestävämpiä toimintatapoja. Kuten Lilius ja Norvasuo (2017, s. 243–244) kirjoittavat, ”kulttuurisuunnittelu voi olla juuri sellainen yhteisöä vahvistava ja luova voima, jonka varaan sosiaalisesti kestäviä asuinalueita voidaan rakentaa.”

Kulttuurisuunnittelussa tärkeässä roolissa on kulttuurikartoitus, joka edeltää varsinaista kulttuurisuunnittelua (Häyrynen, 2017, s. 9–10). Kulttuurikartoituksen tavoitteena on määrällisin ja laadullisin menetelmin kartoittaa niitä resursseja, jotka ovat yhteisölle tärkeitä: se tekee näkyväksi paikalliset tarinat, käytänteet ja muistot, jotka luovat paikkoihin merkityksiä. Kulttuurisina resursseina nähdään esimerkiksi paikalliset tavat, murteet, tapahtumat ja festivaalit, juoma- ja ruokakulttuuri, etniset vähemmistöt sekä elinkeino- ja palvelusektori. (Hovi, 2021, s. 257–259) Laaja kulttuurin määritelmä pitää jo sisällään joitain

demografisiakin elementtejä, kuten etninen tausta, mutta kulttuurikartoituksen menetelmää voisi mielestäni soveltaa entistä enemmän kartoittamaan myös sosiaalisia resursseja ja ominaisuuksia. Erityisesti sosiaalisen kestävyuden kannalta merkittävät resurssit, kuten rakennetun ympäristön koettu laatu ja asukkaiden osallisuus, tulisi tässä vaiheessa ottaa huomioon. Väitän, että tunnistamalla alueen kulttuuriset ja sosiaaliset ominaisuudet – kiinnittämällä siis huomion rakennuksista ihmisiin –, myös kaavatyön sosiaaliset vaikutukset olisi helpompi arvioida. Tällä hetkellä Meri-Rastilan asemakaavan muutos ei tunnista kaavan sosiaalisena vaikutuksena sitä, että ihmiset joutuvat muuttamaan pois kodeistaan purkutöiden alta. Tunnistamalla alueen toimijat ja kaavan sosiaaliset vaikutukset, myös kaavatyöstä viestiminen saattaisi helpottua. Kuten todettu, tällä hetkellä erityisesti viestinnässä on ollut suuria puutteita.

Tutkimuksestani syntyvää tietoa olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi kaupunkisuunnittelun piirissä. Sen vuoksi nostan esiin neljä huomiota, joiden avulla asukkaiden osallisuutta voitaisiin parantaa ja kaupunkisuunnittelua kehittää sosiaalisesti kestävämpään suuntaan:

- 1. Alueen sosiaaliset ja kulttuuriset resurssit tulee paremmin tunnistaa ennen varsinaisen suunnittelutyön aloittamista.** Tämä helpottaa kaavatyön sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arviointia. Kulttuurikartoitusta voitaisiin käyttää menetelmänä sekä sosiaalisten että kulttuuristen resurssien tunnistamisessa.
- 2. Kaupunkisuunnittelun tulee kulttuurisuunnittelun tavoin ymmärtää paikallisuus resurssina, joka ohjaa koko suunnittelua.** Tämä vaatii kaavoitukselta ajattelun kääntämistä rakennuksista ihmisiin ja heidän asiantuntijuutensa arvostusta.
- 3. Paikallisuus tulee ymmärtää mikrotasolla, ei pelkästään naapuruston tasolla.** Asukkaiden kohtaamiset, paikkaan kiinnittyminen ja suuri osa paikalliselämästä tapahtuu mikrotasolla.
- 4. Kaupunkisuunnittelun prosessin vaikutukset tulee paremmin ymmärtää sosiaalisen kestävyuden kannalta.** Pitkä prosessi saattaa vaikuttaa negatiivisesti

esimerkiksi asukkaiden paikkakiintymykseen ja luoda epävarmuutta. Jatkuva viestintä prosessin eri vaiheista vähentäisi asukkaiden epävarmuutta.

Lopuksi

Olen työssäni kuvannut asukkaiden kokemuksia siitä, millaista on elää omaan kotiin kohdistuvien purkamissuunnitelmien keskellä. Tulkitsin aineistoni perusteella asukkaiden olevan vahvasti kiintyneitä asuinpaikkaansa ja erityisesti sen fyysisiin ominaisuuksiin, joiden menettämistä monet myös purkamisen yhteydessä pelkäsivät. Erityisen merkittäväksi asukkaiden kokemuksessa nousi kaavoitusprosessin pitkä kesto ja siihen liittyvä epätietoisuus. Purkamissuunnitelmat ovat tulleet osaksi asemakaavatyötä vuonna 2018 (Helsingin kaupunki, asemakaavoitus, 2019), joten jo nyt asukkaat ovat eläneet neljä vuotta epätietoisuudessa kotiansa tulevaisuudesta. Viestinnän puute tämän ajanjakson aikana on vain pahentanut epätietoisuuden kokemusta. Pitkään jatkunut kaavoitusprosessi ja tiedotuksen puutteesta johtuva epävarmuus on myös vaikuttanut negatiivisesti joiden asukkaiden paikkakiintymykseen. Vaikka Meri-Rastilan fyysinen ympäristö ei vielä olekaan muuttunut, voidaan sosiaalisessa ympäristössä nähdä tapahtuneen muutos negatiiviseen suuntaan muun muassa yhteisöllisyyden vähentymisen kautta, josta mainittiin molemmissa taloyhtiöissä.

Kaupunkitilan sosiaalinen kestävyys rakentuu monella tasolla, joista yksi on asukkaiden oma kokemus siitä, onko alue sosiaalisesti kestävä ja laadukas (Shirazi & Keivani, 2019, s. 100). Meri-Rastilassa asukkaat kuvasivat elämänsä hyvänä, eivätkä he haluaisi muuttaa alueelta pois. Ainakin ympäristön koetun laadun perusteella alueen voidaan sanoa olevan haastatelluille asukkaille sosiaalisesti kestävä. Kuitenkin suunniteltu kaupunkiuudistus ja sen myötä tiiviimpi ja korkeampi rakentaminen huolestuttivat monia, eivätkä he uskoneet enää uudistuksen jälkeen viihtyvänsä alueella. Aiemman tutkimuksen perusteella (Fried, 1970) on myös syytä epäillä, että vahvasti paikkaan kiintyneet asukkaat saattavat surra naapurustonsa menettämistä vielä pitkään poismuuton jälkeenkin. Näyttääkin siltä, ettei Meri-Rastilan kaupunkiuudistusta pystytä toteuttamaan nykyisille asukkaille sosiaalisesti kestävällä tavalla.

Haastattelemani asukkaat kommentoivat useimmiten purkamista vastaan. Tulkitsen purkamisen vastustamisen myös viestivän asukkaiden paikkakiintymyksestä: suurin osa asukkaista olikin huolissaan juuri alueen identiteetin – pienimittakaavaisuuden ja luonnonläheisyyden – tuhoutumisesta purkavan uusrakentamisen yhteydessä. Käsittelin

asukkaiden osallisuutta suunnitteluprosessissa ja sitä, etteivät monet asukkaista tiedneet suunnitelmista kovinkaan tarkkaan eikä virallinen tieto ollut tavoittanut heitä. Asukkaiden osallisuus juuri heidän elämäänsä vaikuttavassa kaavoitusprosessissa on puuttunut lähes kokonaan: sosiaalisen kestävyuden kannalta Meri-Rastilan toteutunutta kaavaproessia onkin helppo kritisoida. Sosiaalisesti kestäviä kaupunkeja suunniteltaessa asukkaiden osallisuuden kokemus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä tulisi varmistaa koko kaavoitusprosessin ajan.

Paikkakiintymyksen tutkiminen osoittautui mielekkääksi tavaksi tavoittaa asukkaiden tunnesidettä alueeseensa ja sen kautta oli mahdollista ymmärtää myös alueella tapahtuvaa muutosta. Paikkakiintymys piirsi moniulotteisen kuvan siitä, mihin asukkaat itse asiassa ovat alueellaan kiinnittyneet ja mihin eivät. Paikkakiintymyksen prosessin kannalta mielenkiintoista oli huomata mikromiljöiden merkitys. Näissä arkisissa lähiympäristöissä vaihdetaan tietoa, luodaan paikkoihin merkityksiä ja vietetään aikaa naapureiden kanssa. Mikromiljöissä syntyvä hyvinvointi on sosiaalisen kestävyuden kannalta merkittävää ja saattaa levitä mikromiljöistä myös laajemmin naapuruston alueelle. Meri-Rastilan laajemmalla rakennetulla ympäristöllä taas tuntui olevan vain vähän merkitystä suurimmalle osalle asukkaista. Osittain tämä voi johtua siitä, että monet palveluista olivat siirtyneet Vuosaareen tai Itäkeskukseen, ja monet asukkaista asioivatkin ensisijaisesti näissä paikoissa, eivätkä siis muodostaneet Meri-Rastilaan siteitä arkisten asioiden hoitamisen kautta. Mikromiljöiden ulkopuolinen Meri-Rastila oli kuitenkin asukkaille merkityksellinen luonnon ja meren kautta. Kaikki haastattelemistani asukkaista mainitsivat luonnonläheisyyden yhtenä tärkeimmistä ominaisuuksista alueellaan.

Yllättävää oli, ettei suurin osa asukkaista ollut ollut millään tapaa osallisena kaavoitustyössä, ainakaan oman kokemuksensa mukaan. Asukkaita ei voida kutsua passiiviksi, vaan päinvastoin he kyllä olivat aktiivisia oman taloyhtiönsä asioissa. Koronan vaikutusta asukkaiden osallisuuteen on syytä pohtia. Korona oli asukkaiden ja minun välillä jaettu kokemus: siitä puhuttiinkin lähes jokaisessa haastattelussa. Vaikka kokemuksemme viruksesta ovat saattaneet olla erilaiset, jaoimme silti samoja kokemuksia siitä, kuinka päivät toistavat toisiaan ja arkisetkin kohtaamiset ovat vaikeutuneet. Olisivatko asukkaat saaneet toisiltaan paremmin tietoa suunnitelmista, mikäli pihalla ja kerhotilassa kohtaamisia olisi ollut enemmän? Olisivatko he järjestäytyneet puolustamaan tilannettaan? Molemmissa taloyhtiöissä kerrottiin

pihataalkoiden olleen peruttu viime vuosina koronan vuoksi ja tällä on hyvin todennäköisesti ollut vaikutusta siihen, minkälaista tietoa asukkaat ovat purkamissuunnitelmista saaneet. Kuten aiemmin esitin, asukkaiden tiedonsaannissa epäviralliset kanavat, kuten Facebook-ryhmä ja naapurit, olivat suuressa roolissa. Pihataalkoissa mahdollisesti enemmän asiasta tietävät olisivat voineet jakaa tietoaan ja ohjata virallisen tiedon luo, eikä tiedonsaanti olisi ollut niin vahvasti huhupuheiden varassa.

Kuten aiemmin mainitsin, pidempiaikainen kenttätö olisi todennäköisesti syventänyt suhdettani asukkaiden kanssa ja näin ollen tarjonnut myös tarkempaa tietoa ja ymmärrystä heidän arjestaan. Toisena vuodenaikana toteutettu etnografia olisi taas mahdollistanut erilaisten menetelmien käyttämistä, kuten kävelyhaastattelut, jotka olisivat todennäköisesti tarjonneet uudenlaista näkökulmaa asukkaiden elämään. Pidemmässä tutkimuksessa erityisesti etnografialle tärkeä vaikuttavuus olisi voinut kasvaa ja olisin esimerkiksi voinut tarjota asukkaille enemmän keinoja liittyen heidän osallisuutensa kehittämiseen. Pidemmässä etnografiassa olisin myös saattanut tavoittaa enemmän asukkaita. Kuitenkin jo lyhytaikainenkin etnografinen tutkimus tarjosi sellaista laadullista aineistoa, jota kaupunkisuunnittelu ei yleensä tavoita. Ymmärrys mikromiljöiden merkityksestä paikkoina, joissa tieto muodostetaan, ja merkityksiä ja kiintymyksiä luodaan, olisi tärkeää huomioida myös kaupunkisuunnittelussa. Yksi esimerkki mikromiljöiden tasolla tapahtuvasta merkitysten luonnista on kertomani esimerkki yksityisautojen roolista paikkojen rakentajina. Nykyisessä kaupunkisuunnittelussa yksityisautoilua pyritään ymmärrettävistä syistä vähentämään ja myös parkkipaikkoja poistamaan asuntojen välittömästä yhteydestä alueellisiin pysäköintihalleihin. Myös Meri-Rastilan uudessa asemakaavamuutoksessa parkkipaikat on sijoitettu pysäköintihalleihin. Kuitenkin esimerkiksi Meri-Rastilassa pihapiirissä näkyvät yksityisautot olivat yksi osa yhteisöllisyyden luontia ja paikan rakentamista tuttujen elementtien kautta. Yksityisautojen merkitys paikkojen rakentajina on kiinnostava ajatus. En väitä, että autojen sijoittelun pitäisi olla merkittävässä roolissa naapurustoja suunnitellessa, mutta väitän, että se on vain yksi moniulotteisen kaupunkitutkimuksen yksityiskohdista, jonka tunnistamiseen tarvitaan laadullisia menetelmiä ja perspektiivin siirtämistä naapurustotasolta mikrotasolle ja rakennuksista ihmisiin.

Helsingissä on tälläkin hetkellä käynnissä useita kaupunkiuudistushankkeita, joihin sisältyy purkavaa uusrakentamista. Kun kaavoitus koskee näin merkittävällä tavalla ihmisten elämää ja koteja, tulisi sen sosiaaliset vaikutukset huomioida paremmin. Sosiaalisten vaikutusten huomioinnissa voisi apuna käyttää kulttuurisuunnittelun ja erityisesti kulttuurikartoituksen menetelmiä. Kartoittamalla kaavoitustyön aluksi alueen sosiaaliset ja kulttuuriset yhteisöt ja resurssit, ja nostamalla nämä sen jälkeen suunnittelun keskiöön, saadaan kaavoitustyön katse siirrettyä rakennuksista ihmisiin. Kun purkamista koskevassa kaavassa tunnistetaan purettavien kerrosneliömetrien lisäksi kotinsa menettävien asukkaiden määrä, on sosiaaliset vaikutuksetkin helpompi huomioida. Myös sosiaalisesti kestävä kaupunkisuunnittelu vaatii katseen siirtämistä asukkaisiin ja heidän kokemuksiinsa. Sosiaalinen kestävyys sekä objektiivisesti että subjektiivisesti havaittavina ominaisuuksina vaatii myös laadullisten menetelmien käyttämistä. Tässäkin kulttuurikartoituksesta voisi olla apua. Kuten Kuitunen Kuntoutussäätiön raportissa (2019) toteaa, ”sosiaalisesti kestävää kaupunkisuunnittelua on vaikea toteuttaa ilman sen asukkaiden osallisuutta ja sitä, että asetamme ihmiset kaiken kaupunkisuunnittelun ytimeen” (Kuitunen, 2019, s. 32).

Lähteet

Ainiala, Terhi; Kivilaakso, Aura; Olsson, Pia; Savolainen, Panu & Vahtikari, Tanja (2021): Kadun kulmassa – reittejä humanistiseen kaupunkitutkimukseen. Teoksessa Vahtikari, Tanja; Ainiala, Terhi; Kivilaakso, Aura; Olsson, Pia & Savolainen, Panu (toim.), *Humanistinen kaupunkitutkimus* (s.7–28). Vastapaino.

Arnstein, Sherry R. (1969) A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, Vol. 35, No. 4.

Brown, Barbara; Perkins, Douglas D. & Brown, Graham (2002) Place attachment in a revitalizing neighbourhood: Individual and block levels of analysis. *Journal of Environmental Psychology*. 23(2), 259–271 [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(02\)00117-2](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(02)00117-2)

Davidson, Mark (2019) Social sustainability: politics and democracy in a time of crisis. Teoksessa Shirazi, M.Reza & Keivani, Ramin (toim.) *Urban Social Sustainability: theory, policy and practice*. (s. 27–41). Routledge.

Davies, Charlotte Aull (2002) *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and Others*. Taylor & Francis Routledge.

D'Ignazio, Catherine & Klein, Lauren F. (2020) *Data Feminism*. MIT Press.

Eranti, Veikko (2017) Re-visiting NIMBY: From Conflicting Interests to Conflicting Valuations. *Sociological review*, 65 (2), 285-301 <https://doi.org/10.1177/0038026116675554>

Fried, Marc (1966). Grieving for a lost home. Teoksessa Wilson, James Q. *Urban Renewal: The Record and the Controversy*. (s. 359–379). The M.I.T. Press

Gehl, Jan. (2010/2018) *Ihmisten kaupunki*. 2. painos. Rakennustieto Oy.

Given, Lisa M. (2012) Content Analysis. Teoksessa *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (s. 121–122) <https://dx.doi.org/10.4135/9781412963909>

Helsingin kaupungin asunnot Oy. (18.2.2022) *Vuokralaisdemokratiajärjestelmä*. <https://www.hekaoy.fi/fi/asukkaalle/vuokralaisdemokratia/vuokralaisdemokratiajarjestelmä> (Viitattu 5.5.2022)

Helsingin kaupunki, asemakaavoitus. (2019). Meri-Rastilan länsiosa, asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus.

Helsingin kaupunki, asemakaavoitus. (2020) Vuorovaikutusraportti, Meri-Rastilan länsiosa, asemakaava ja asemakaavan muutos (nro 12570)

Hovi, Pia (2021) Taiteilijat yhteisöjen kulttuurikartoittajina. Teoksessa Vahtikari, Tanja; Ainiala, Terhi; Kivilaakso, Aura; Olsson, Pia & Savolainen, Panu (toim.), *Humanistinen kaupunkitutkimus* (s. 253–282). Vastapaino.

Häikiö, Liisa 2018. Parasta kaupunkipolitiikkaa on sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistäminen. Julkaisussa *Kaupunkien aikakausi*. (s. 26–29) Helsinki Symposium.

Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (2014) Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.) *Moniulotteinen etnografia* (s.7–31) Ethnos ry.

Häyrynen, Maunu (2017) Kulttuurisuunnittelu, kulttuurikartoitus ja suomalainen kaupunkikehittäminen. Teoksessa Häyrynen, Maunu & Wallin, Antti (toim.) *Kulttuurisuunnittelu - Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma* (s.7–28) Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Junnilainen, Lotta (2019) *Lähiökylä – Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Vastapaino.

Koskela, Helky (2014) Kuinka tavoittaa hoivakodin henki? Valokuvaelisitaatio tutkimusmetodina. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.) *Moniulotteinen etnografia* (s. 212–234). Ethnos ry.

Kuitunen, Soile (2019) Olisiko jo sosiaalisesti kestävien kaupunkien aika? Selvitys sosiaalisen kestävyyskäsitteestä, tulkinnoista ja määrittelystä kaupunkien kehittämisessä. Kuntoutussäätiö.

Kusenbach, Margarethe (2008) A Hierarchy of Urban Communities: Observations on the Nested Character of Place. *City & Community* 7(3), 225–249. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6040.2008.00259.x>

Lefebvre, Henri (1991/1974) *The Production of Space*. Blackwell.

Lewicka, Monica (2005) Ways to make people active: The role of place attachment, cultural capital, and neighbourhood ties. *Journal of Environmental Psychology*. 25(4), 381–395.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2005.10.004>

Lilius, Johanna & Norvasuo, Markku (2017) Kulttuuria yhdyskuntarakenteessa? Urbanin yhteisöllisyyden muuttuvat tulkinnat. Teoksessa Häyrynen, Maunu & Wallin, Antti (toim.) *Kulttuurisuunnittelu - Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma* (s.230–249) Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Liukkonen, Hanna & Karvinen, Seija (toim.) (1994) *Asunto 94 Bostad*. Helsingin Kaupunki Asuntotuotantotoimisto.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132.

Marttila, Annamaria (2014) Tutkijan positiot etnografisessa tutkimuksessa –kentän ja kokemuksen dialoginen rakentuminen. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.) *Moniulotteinen etnografia* (s. 362–392). Ethnos ry.

MEIDÄN OURCity ry. (2012) *Vaihtoehtoinen asemakaava Meri-Rastilaan*. Saatavilla: <http://promerirastila.blogspot.com/p/vaihtoehtoinen-ase-makaava-meri-rastilaan.html> (Viitattu 21.4.2022)

Modernin Arvo -hankkeen tiedote. (2021) Saatavissa: <https://www.aalto.fi/fi/arkkitehtuurin-laitos/argumenta-hanke-moderninarvo> (Viitattu: 20.3.2022)

Murphy, Elizabeth & Dingwall, Robert (2001) Ethics of Ethnography. Teoksessa Atkinson, Paul; Coffey, Amanda; Delamont, Sara; Lofland, John & Lofland, Lyn (toim.) *Handbook of Ethnography*. (s. 339–351) Sage Publications.

Nomikos, Ariane (2018) Place Matters. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 76(4), 453–462.

Nummi, Pilvi (2017) Kulttuurikartoitus ja hallintorajat ylittävä yhteistyö Nikkilän kulttuurikäytävä-projektissa. Teoksessa Häyrynen, Maunu & Wallin, Antti (toim.) *Kulttuurisuunnittelu - Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma* (s.163–197) Suomalaisen kirjallisuuden seura

Oikeusministeriö. (julkaisuaika tuntematon) *Purkava uusrakentaminen*
<https://oikeusministerio.fi/purkava-uusrakentaminen> (Viitattu 22.4.2022)

Packard, Josh (2008) 'I'm gonna show you what it's really like out here': the power and limitation of participatory visual methods. *Visual Studies*. 23(1), 63–77.
<https://doi.org/10.1080/14725860801908544>

Pink, Sarah (2015) The sensoriality of the interview: Rethinking personal encounters through the senses. Teoksessa Pink, Sarah. *Doing Sensory Ethnography* (s.73–93) SAGE Publications Ltd. <https://dx.doi.org/10.4135/9781473917057>

Puustinen, Tuulia; Pennanen, Kyösti; Falkenbach, Heidi & Viitanen, Kauko (2018) The distribution of perceived advantages and disadvantages of infill development among owners of a commonhold and its' implications. *Land Use Policy* 75, 303–313
<https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.03.051>

Saarikangas, Kirsi (2015) Sandboxes and Heavenly Dwellings – Gender, Agency, and Modernity in Lived Suburban Spaces in the Helsinki Metropolitan Area in the 1950s and 1960s. *Home Cultures. The Journal of Architecture, Design and Domestic Space*. 11(1), 33–64.
<https://doi.org/10.2752/175174214X13807024690864>

Scannell, Leila & Gifford, Robert (2009) Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology*. 30(1), 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>

Shirazi, M. Reza & Keivani, Ramin (2019a) Social sustainability discourse: a critical revisit. Teoksessa Shirazi, M.Reza & Keivani, Ramin (toim.) *Urban Social Sustainability: theory, policy and practice*. (s. 1–26). Routledge.

Shirazi, M. Reza & Keivani, Ramin (2019b) Spatiality of social sustainability: Social activity and neighbourhood space. Teoksessa Shirazi, M.Reza & Keivani, Ramin (toim.) *Urban Social Sustainability: theory, policy and practice*. (s. 99–124). Routledge.

Staffans, Aija. 2004. *Vaikuttavat asukkaat, vuorovaikutus ja paikallinen tieto kaupunkisuunnittelun haasteina*. [Väitöskirja, Teknillinen korkeakoulu] Aaltodoc Aalto-yliopiston julkaisuarkisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:tkk-003362>

Staffans, Aija; Kahila-Tani, Maarit & Kyttä, Marketta. (2020) Participatory urban planning in the digital era. Teoksessa Geertman, Stan & Stillwell, John (toim.) *Handbook of Planning Support Science*. (s. 307–322). Edward Elgar Publishing.

Stickdorn, Marc (2011) 5 Principles of Service Design Thinking. Teoksessa Stickdorn, Marc & Scheider, Jakob (toim.) *This is Service Design Thinking -basics, tools, cases*. (s.34–45) John Wiley & Sons Inc.

Tikkanen, Tea (toim.) (2020) Helsinki alueittain 2019. Helsingin kaupunki.

Tunström, Moa (2019) Urban social sustainability policies in the Nordic region: A repackaging of the welfare state model? Teoksessa Shirazi, M.Reza & Keivani, Ramin (toim.) *Urban Social Sustainability: theory, policy and practice*. (s. 42–58). Routledge.

Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä. (29.12.2021) *Itäisessä suurpiirissä asuu yli neljännes ulkomaalaistaustaisista ja vieraskielisistä*.

<https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/alueellinensijoittuminen> (Viitattu 21.4.2022)

Uutta Helsinkiä. (17.3.2022) *Mellunmäen metroaseman tuntumaan uutta asumista vanhan tilalle kahteen kohteeseen*. <https://www.uuttahelsinki.fi/fi/uutiset/2022-03-17/mellunmaen-metroaseman-tuntumaan-uutta-asumista-vanhan-tilalle-kahteen-kohteeseen> (Viitattu 5.5.2022)

van Ham, Maarten; Tammaru, Tiit & Janssen, Heleen J. (2018): A multi-level model of vicious circles of socio-economic segregation. Teoksessa *Divided Cities – Understanding Intra-Urban Inequalities*. (s. 127–146) OECD.

Ventovuori, Marika (2021) *Urban Renewal and Residential Displacement in Myllypuro* [maisterintutkinnon tutkielma, Aalto-yliopisto] Aaltodoc Aalto-yliopiston julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-202110109553>

Wallin, Antti & Suvi, Rosendahl. 2017. Kerrostalolähiön kulttuurisen muutoksen kartoitus. Teoksessa: Häyrynen, Maunu & Wallin, Antti (toim.). *Kulttuurisuunnittelu, kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. (s. 71–102) Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Wynne, Laura & Rogers, Dallas (2021) Emplaced Displacement and Public Housing Redevelopment: From Physical Displacement to Social, Cultural, and Economic Replacement. *Housing Policy Debate*, 31:3-5, 395-410, <https://doi.org/10.1080/10511482.2020.1772337>